

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 6 XII aastakäik 1936

Tellimise hind postiga:		Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas	100 senti	Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4	1 lhk. kr. 20.—
6 kuu peale	55 „	Telefon 448-35.	1/2 „ „ 10.—
1 „ „	10 „	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad	1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Välismaale aastas 150 s.		ja postiasutused.	Teksti ees — 50% kallim
		Üksiknumber 10 senti.	

Töövõtja mõiste juriidiliselt.

Ilmar Rebane,

Tartu ülikooli dipl. edasiõppija.

Asudes selgitama töövõtja mõistet juriidiliselt ja püüdes teoreetilise käsitluse pinnal, tuleb toonitada kohe alguses, et kogu probleem on suure praktilise tähendusega. Kuna aga seadus küsimuse lahendamiseks ei anna küllaldasi juhendeid, siis on see võimalik, lähtudes õigelt teoreetiliselt aluselt. Küsimus on omandanud haigekassade suhtes aktuaalsuse seetõttu, et ettevõtete juhtivate teenijate haigekassade alla arvamise küsimus, küsimus sõltub aga sellest, kas juhtiv teenija on töövõtja, — on praegu kohtu lahendada. Menetlus ses asjas on jõudnud juba Riigikohtuni ja otsust on oodata veel käesoleval aastal. Allpool püüame leida lahendust ka sellele küsimusele.

*

Töövõtjaks nimetatakse tööiguse mõttes isikut, kes on vabatahtlikult seondunud tööandjaga sõltuvasse töösuhtesse¹⁾.

Vastavalt toodud definitsioonile töövõtja iseloomustamiseks võib esitada järgnevaid tunnuseid.

1. Tööandja ja töövõtja vahelise õigusliku suhte esemeks, teisiti töövõtja jõudlemise objektiks, peab olema töö.

a) Tööks nimetatakse iga tegutsemisviisi, mida üldises käibes selleks

peetakse, nimelt iga inimlikku kehalist või vaimset tegevust, mille otstarbeks on võoraste tarvete rahuldamine.²⁾ Töö eeldab tegevust, tegevustus pole selleks piisav. Küll aga võib töö seista teatavalaadilises käitumises (n. modelliks seismine).³⁾

b) tööandja ja töövõtja vahelise õigussuhte esemeks peab olema vahetult töö. Sellekohaselt ainult füüsilised, mitte juriidilised isikud võivad olla töövõtjaks⁴⁾.

c) Ei ole nõutav, et töövõtja oleks kutselt töövõtja. Mitte iga töövõtja ei ole kutseliselt töövõtja (n. iseseisev kaupmees, kes pärast äri sulgemist tegutseb kellegi teise raamatupidajana)⁵⁾.

d) Töö võib seista ka õppimises tööks, kasvatamises, tervendamises jne. Sellepärast tööstusõpilane sammab täiel määral tööd.⁶⁾

e) Töö ei tarvitse toimuda tööandjaruumides. Muude tingimuste olemasolul ka montöör ja kodutööline on töövõtjad.⁷⁾

f) Töösuhte objektiks on töö kui niisugune, mitte töö tulemus.⁸⁾

g) Töö ei tarvitse olla tegelikult alanud, piisav on, kui töövõtja on seondunud tööandjaga töösuhtesse, mis loob kohustuse tööks.⁹⁾

2. Töövõtja peab seonduma tööandjaga töösuhtesse v a b a t a h t l i k u l t .

a) Järgnevalt sellest, isik, kes täidab ainult avalikõiguslikku töökoostust, s. o. sammab avalikõiguslikult mittevaba tööd, ei ole töövõtja. Nii ei saa lugeda töövõtjaks karistusvange, töomajalisi, välismaal n.-n. töökoostuslasi, kaitseväelasi, kes töötavad avalikõigusliku koostuse põhjal.¹⁰⁾

b) Töövõtjaks tööõigus ei tunnista ka mitte isikut, kes eraõigusliku töökoostuse põhjal sammab tööd.¹¹⁾ Nii ei loeta töövõtjaks last, kes teda ülalpidavaile vanemaile sammab koduseid töid, kuna ta selleks eraõiguslikult on kohustatud.¹²⁾ Küll on aga võimalik ka vanemate ja laste vahel sõltuva töösuhte loomine nende vabal tahtel.

3. Seondumine töösuhtesse peab toimuma õigusliku tehingu läbi. Arvatakse, nagu selleks õiguslikuks tehinguks võib olla ainult tööleping, puudub aga tööleping, siis ei saa olla juttu ka sõltuvast töösuhtest.¹³⁾ Nimetatud arvamine, kuigi teda võib kaitsta kehtiva õiguse seisundilt, ei tarvitse aga seda mitte teha, ei ole siiski millegagi põhjendatud. Tööõiguslikud suhted ei tähenda töölepingus, vaid ulatuvad sellest kaugemale. Töövõtjaks tööõiguslikus mõttes võivad seepärast olla ka isikud, kes ei olegi poolteks töölepingus. Otsustav on, et töövõtja vabal tahtel seonduks sõltuvase töösuhtesse.¹⁴⁾ Lepinguta loodud töösuhtega on tegu näiteks töötute töösuhte puhul töötute toetuse saamiseks (n.-n. hädaabitööd).¹⁵⁾ Tuleb üldse tähendada, et kaasaegses tööõiguses töölepingu tähendus on märksa vähenenud. Töösuhtega on tegu ka siis, kui tööandja ja töövõtja ei ole milleski otseselt kokku leppinud, eeldatakse sel juhul vaikivat kokkulepet, kui nad on sõlminud tühise lepingu jne. Eriti sotsiaalkaitse eeskirjad normivad ka tegelikku töösuhet, hoolimata selle lepingu kujust, nende eeskirjade kehtivus tegeliku töösuhte puhul ei olene kehtivast lepingust, piisav on mistahes õiguslik tehing.¹⁶⁾ Ei ole tähtis, kas töövõtjad esinevad individuaalselt või kollektiivselt.¹⁷⁾

Siiski tuleb konstateerida, et tööle-

ping on sagedasim ja tähtsaim töösuhet loov õiguslik tehing. Puudub aga sellane õiguslik tehing üldse, siis ei saa olla ka juttu töösuhtest. Kui näiteks keegi kohustustahteta sammab teatud tööd meeleheast, siis ei ole see samme õigustehinguga põhistatud ja langeb välja õigusliku töösuhte raamidest.¹⁸⁾

4. Töövõtja mõiste eeldab sõltuva töösuhte olemasolu tööandjast. See sõltuvus on isiklik ja aineine.

a) Isiklik sõltuvus avaldub töö sooritamisel, ei tähenda aga mitte täielikku ja üldist alistumist tööandjale. Töövõtja ei või ise tööviisi ja määra määritleda, vaid sõltub tööandja juhendeist. Vastupidiselt iseseisev ettevõtja on isiklikult sõltumatu, kui ka kannab ettevõtja riisikot.¹⁹⁾

b) Majanduslik ehk aineine sõltuvus evib taas teatud piire ja üksi, ilma isikliku sõltuvuseta, ei ole piisav. Töövõtja majanduslik sõltuvus avaldub selles, et tööandjal üksi või koos kaastööandjatega lasub ettevõtja riisiko. Osasaamine ettevõtte kasudest on töövõtjail võimalik, laieneb see osavõtt aga ka kahjudele, siis on tegu osasaamisest juba ettevõtja riisikost.²⁰⁾

Sõltuvusega ühenduses tõusetub sõltuvuse palgalisuse tunnus, mida kehtivas õiguses jaatatakse.²¹⁾

Teoreetiliselt töö tasulisus aga ei ole nõutav niivõrd, kui võrd üksikud seadused *expressis verbis* ei väljenda. Töövõtja on ka volontäär ja õpilane, isegi siis, kui viimane õpetuse eest maksab,²²⁾ kuigi õpetamist tihti peetaksegi töötasuks.²³⁾ Normaalselt aga töö on tasuline, kuigi tasu liigid pole tähtsad. Tasu võib seista ka provisjonis ja osasaamisest kasust.²⁴⁾

Töövõtja mõiste tööõiguses on erinev töövõtja sotsiaalsest mõistest. Sotsioloogias mõistetakse töövõtja all isikut, kes oma elatist võib leida ainult sõltuva töö sammamises. Sellesse mõistesse ei kuulu mitte ainult isikud, kes on sõltuvas töösuhtes tööandjaga, vaid ka isikud, kes sellaseis suhteis ei ole, n. töötute tekstiiltöölaine, isik, kes end on registreerinud tööbörsil, olgugi et ta varem pole tegelnud töövõtjana jne. See töövõtja mõiste juurdub isiku sotsiaalses seisundis.²⁵⁾

Tööõiguse mõttes ei käsitleta töövõt-

jaid ühtlase massina, vaid siin tehakse vahet eriliikide vahel. Nimelt eraldab tööõigus töölisi, teenijaid, õpilasi ja kodutöölisi ametnikke ehk töövõtjate taolisi isikuid.

1. Töölised. Vastupidiselt tavajärgsele keeletarvitusele vaatleb tööõigus töölisi töövõtjate ühe eriliigina. Tavajärgses keeletarvituses aga pahatihti samastatakse töölisi töövõtjaga üldse. Kehtiv õigus igatahes teeb ses suhtes kindlat vahet, tunnustades töölise vaid töövõtjate eriliigiks.²⁴⁾

Seadustes ja teoorias üldiselt puudub töölise mõiste definitsioon. Töölise mõiste on määrateldud ülekalduvalt negatiivselt. Tööliseks loetakse tööõiguses isikut, kes, olles töövõtja, ei kuulu töövõtjate ühtegi eriliiki²⁵⁾ (p.p. 2—5). Ei puudu aga ka katsed töölise mõistet positiivselt määratella. Kas kel toonitab, et töölise tegevus on käsitöö ja mitte puht-mehaanilist tegevust ületav vaimne töö.²⁶⁾ Sama oonitab ka Pic.²⁷⁾ Üldise käibe seisundilt mehaaniline vaimne töö on sooritustegevus, mehaanilist vaimset tegevust ületav töö aga juhtiv ja kontrolliv, või töö, mis oma loomult juba ei saa olla mehaaniline (keemik, arhitekt jne.). Samuti tulevad ses suhtes arvesse seaduse positiivsed eeskirjad. Eriline töösus ei sulge välja isiku töölise omadust. Nii on tööline ka peenmehaanik. Tööõiguse mõttes töölise mõiste on laiem käibivast vaatest. Tööõigus tunnustab tööliseks ka uksehoidjad, kelnerid, müüja abilised kaupluses, büroötöölised, kes sooritavad ülekalduvalt mehaanilist tööd jne., sest juhul, kui kehaline ja vaimne töö on seoses, otsustab ülekaaluv.²⁸⁾

2. Teenijad. Teenijaiks nimetatakse töövõtjaid, kes sammuvad ülekalduvalt kõrgemaid või kaubanduslikke või bürootöid.²⁹⁾ Sellekohaselt nende töö iseloomustub õiguslikult seeläbi, et see on vastupidiselt töölise omale ülekalduvalt vaimne või juhtiv või kontrolliv või käibes teenija tööks tunnustatud (n. kassir, müüja, raamatupidaja jne.).³⁰⁾

Varemail ajal eristati vastavalt töölaadile ja sissetulekule kolm teenijate liiki, nimelt kaubanduslikud, tehnilised ja bürooteenijad. Kaasaegne tööõigus on selle vahetegemise kaotanud ja alis-

tanud kõik teenijad ühtlasele n.-n. teenijate õigusele.³¹⁾

Ka juhtivad teenijad on teenijad ja järelikult ka töövõtjad. Juhtivate teenijate all mõistetakse teenijaid, kes tööandja juures täidavad kõrgemaid ja juhtivamaid ülesandeid, kes evivad käitistes sellase seisundi, et nad võtavad suuremal või vähemal määral osa ettevõtja vaimsest tööst, sellega et nad kas kaasotsustavad käitise objektiivses käigus või evivad teiste käitises tegelevate isikute suhtes nendest kõrgemat, järelevalve, võimu.³²⁾

Ometi ei tähenda juhtivate teenijate kuuluvus teenijate hulka seda, et positiivne õigus ei võiks neid käsitleda erinevalt teatavais suhteis. Eriti tuleb see arvesse juriidiliste isikute seaduslike esindajate ja juhatuse liikmete puhul, kes üheltpoolt on töövõtjad ja sellasena tööõiguses käsitledud töövõtjaina, teiselt poolt aga, eriti kollektiivlepingute sõlmimisel ja esindamisel toimivad tööandjaina. Kuid need suhted, millises juhtivad teenijaid ettevõttes käsitletakse teatud erinevustega töövõtjaid, peavad seaduses olema sõnaselgelt väljendatud. Maha arvatud need erandid, juhtivad teenijad alluvad täieliselt teenijate õigusele. Nende leping on tööleping, eriti alluvad nad ka sotsiaalkindlustusele ja töökaitse eeskirjadele, kui seadus siin *expressis verbis* ei tee erandeid, n.-n. ei seonda sotsiaalkindlustuse eeskirju teatud palga ülemmääraga.³³⁾

Mis puutub kehtiva õiguse seisukohadesse käsitletavas küsimuses, siis ei ole siin mingit kahtlust selles, et kehtiv õigus tunnustab nii töölised kui ka kõik teenijad töövõtjaks.³⁴⁾ Tähtsust evib küsimus aga selles mõttes, kas mitte juhtivad teenijad mõningais suhteis, erilisel haiguse vastu kindlustamise alal, pole käsitletud eriliselt? Sellele küsimusele tuleb kindlasti vastata eitavalt. T. T. S. § 260 toonitab kindlalt, et haiguskindlustuse alla kuuluvad kõik isikud, kes palgalepingu põhjal töötavad ettevõttes või seisavad teenistuses. Juhtivate teenijate suhtes ei ole seadus teinud mingit erandit ja ei saa seda teha ka ükski seadusandliku võimuga varustamata instants, ei seaduse primaarne rakendaja (kindlustusnõukogu) ega se-

kundaarne rakendaja (kohus). Vastavalt sellele toonitab vene kindlustus nõukogu oma seletuses,³⁷⁾ et ka ettevõtte palgalised juhatajad kuuluvad haiguskindlustuse alla. Eelnev seisukoht on täiesti põhjendatud.

T. T. S-e § 260 sõnastusest nähtub, et haiguskindlustuse alla kuuluvad kõik isikud, kes palgalepingu põhjal töötavad või teenivad ettevõttes. Kuigi viimseid sõnu tõlgendada nii, et siin on tahetud loendada töövõtjate üksikuid liike haiguskindlustuse alla, siis see ainult kinnitab toodud väidet. Palgalised ettevõtte juhid on nimelt teenijad, kuigi juhtivad, tööõigus ei tunne töövõtjate sellast eriliiki nagu palgalised juhid. Ei anna ka tulemusi palgaliste ettevõtte juhtide välajätmise õigustamiseks haiguskindlustuse alt neid nimetada ettevõtte ametnikkeks, kuna TTS. ametnikele ei laiendata haiguskindlustust. Ametniku mõiste, nagu nähtub alamalt, on avalikõiguslik ja siin rakendamatu.

3. Ametnikud. Ametnikud on sellased töövõtjad, kes on riigi, osariigi või mõne avalikõigusliku kogu teenistuses, kusjuures nende tegevuse laad on täieliselt avalikõiguslik. Eelnev tunnus eraldab neid kõigist teisist töövõtjate eriliikidest, kuigi nad põhimõtteliselt on töövõtjad. See tunnus on aga sedavõrd tugev, et kehtivad õigused ametnikke ei vaatlegi töövõtjainena, vaid käsitlevad iseseisvalt. *De lege ferenda* on aga tööõiguses tähele panna, et neid puütakse kõigiti asetada ühele tasemele töövõtjatega.³⁸⁾

Ka kehtiv õigus käsitleb ametnikke iseseisvalt.

4. Tööõpilased. Tööõpilasteks nimetatakse töövõtjaid, kelle tegevuse peasihiks on kutseoskuse omandamine. Taotelles seda, sünnib see tegevus töösuhte raamides. Õpisuhe ongi käsitletud reas uumais seadusis töösuhtena. Sealjuures ei evi tähtsust asjaolu, kas tööõpilane saab rahalist tasu või mitte või kas ta koguni ise õppimise eest juure ei maksa.³⁹⁾ Kuna tööõpilane on töövõtja, siis kehtivad tema kohta kõik tööõiguslikud, üldised normid, pealeselle aga õpisuhe on alistatud veel erilistele seaduseeskirjadele, mille teostamine toimub selleks loodud avalikõiguslike instantside kaudu.

5. Kodutöölised ehk töövõtjate taolised isikud. Isikuid, kes asetsevad töövõtja ja tööandja vahepeal, olemata vormiliselt töövõtjad või tööandjad, majanduslikult aga sõltudes tööandjaist, nimetatakse kodutööliseks ehk töövõtjate taolisiks isikuks.⁴⁰⁾

Kodutöölised ei iseloomustu siiski seeläbi, et nad töötavad mingil põhjusel väljaspool käitist, töövõtja ja tööline jääb selleks vaatamata tema töökohale.⁴¹⁾ Kodutööline iseloomustub seeläbi, et ta valmistatud tooteid kokkulepitud tükihinnaga müütab kaupmehele, kes ise või vahendaja kaudu need paigutab turule. Kuna ta töötab iseseisvalt ja juriidiliselt sõltumatult vahendajast ja kaupmehest, siis võiks kodutöölise enast pidada ettevõtjaks, kuna ta töövõtja ei ole. See ei ole aga siiski nii, kuna kodutööline ei kanna mingil määral ettevõtja riisikot. Järelikult asub kodutööline mõlema vahepeal, et ta aga majanduslikult ja aineliselt siiski sõltub kaupmehest ja vahendajast, siis võib teda pidada töövõtja taoliseks isikuks.⁴²⁾

Kuna kodutööline ei ole töövõtja puhul kujul, siis tööõiguslikud eeskirjad *eo ipso* ei kehti tema suhtes. Tööõiguslike norme aga võib laiendada seadusandlikult *expressis verbis* ka kodutöölisele, mis sunnib tavaliselt sotsiaalkindlustuse ja töötulide lihingu õiguses,⁴³⁾ nagu seda osalt teeb ka kehtiv õigus.

Kasutatud kirjandust: Hugo Sinzheimer: Grundzüge des Arbeitsrechts, Jena 1927, Dr. Walter Kaskel: Arbeitsrecht, neugearbeitet von dr. Hermann Dersch, Berlin 1932; Heinz Potthoff: Arbeitsrecht, Berlin 1928; Walter Kaskel: Das neue Arbeitsrecht, Berlin 1927; Paul Pic: Traité élémentaire de Législation industrielle, Paris 1931; Georges Scelle, Le droit ouvrier, Paris 1929; O. Vahtra: Tööliste haiguste vastu kindlustamise seadus, Tallinn, 1932; J. Klesment: Töökaitse seadused ja määrused, Tallinn 1932.

Notae:

Vrd. Kaskel, Arbeitsrecht, lk. 19; Vrd. Klesment, op. cit., lk. 15 p. 6.

2) Vrd. Kaskel, id; Sinzheimer, lk. 7; Pic, op. cit., lk. 610 jj.

3) Vt. Kaskel, id.

4) Vt. id.

5) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 20; Sinzheimer, op. cit., lk. 32 j.

6) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 19; Potthoff, op. cit., lk. 27; Sinzheimer, op. cit., lk. 41, Klesment, op. cit., lk. 15, p. 7; tsiteeritud IV Riigikogu seletuskiri Tööst. käitise-

te tööliskonna asutuste seaduse juure; VII istungjärk, protokollid, lisa, lk. 570 j.

7) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 20, 29; Klesment, op. cit., lk. 16 p. 10.

8) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 21; Pic, op. cit., lk. 595 jj.; Potthoff, op. cit., lk. 24 j.; BES (Balti Eraseadus) §§ 4172 j.

9) Vt. Kaskel, id;

10) Vrd. Kaskel, id; Potthoff, op. cit., lk. 29; Klesment, op. cit., lk. 15, p. 6.

11) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 23, Potthoff, id; Klesment, op. cit., lk. 15, p. 7.

12) Vrd. BES § 201.

13) Vrd. Klesment, op. cit., lk. 15, p. 6.

14) Vrd. Sinzheimer, op. cit., lk. 33; Kaskel, op. cit., lk. 22.

15) Vrd. Sinzheimer, op. cit., lk. 143; Potthoff, op. cit., lk. 29; Kaskel, op. cit., lk. 70.

16) Vrd. Potthoff, op. cit., lk. 47 j.

17) Vt. Sinzheimer, op. cit., lk. 33.

18) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 23.

19) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 23 j.

20) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 25.

21) Vt. Klesment, op. cit., lk. 15, p. 7.

22) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 20.

23) Vt. Klesment, id.

24) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 21.

25) Vt. Sinzheimer, op. cit., lk. 34.

26) Asjatult ei räägi seaduslikud töövõtjaist eraldi ja töolistest eraldi, n. oskustöölisist jne.

27) Vrd. Potthoff, op. cit., lk. 27; Sinzheimer, op. cit., lk. 34.

28) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 26.

29) Vrd. Pic, op. cit., lk. 610 j.

30) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 26 j.; Sinzheimer, op. cit., lk. 34 j.

31) Vrd. Potthoff, op. cit., lk. 26; Sinzheimer, op. cit., lk. 35.

32) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 27.

33) Vrd. Kaskel, op. cit., lk. 27 j.; Sinzheimer, id.

34) Vt. Sinzheimer, id.

35) Vrd. Sinzheimer, op. cit., lk. 35 j., 32; Potthoff, op. cit., lk. 26 j.; Aktsiatseltside direktorite kohta käivat kirjandust, vrd. Sinzheimer, op. cit., lk. 36, nota 1; Contra vrd. Kaskel, op. cit., lk. 28 j.

36) Vrd. Klesment, op. cit., lk. 15, p. 6.

37) Vt. Vahtra, op. cit., lk. 10, p. 1, seletus 14. juunil 1914. a.

38) Vrd. Sinzheimer, op. cit., lk. 36 jj.; Potthoff, op. cit., lk. 27; kes toonitab eriti ametnike sotsiaalselt kuuluvust töövõtjate hulka.

39) Vrd. Potthoff, id.; Sinzheimer, op. cit., lk. 41.

40) Vrd. Potthoff, op. cit., lk. 28.

41) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 29; need on n.-n. välistöölised — Aussenarbeiter.

42) Vt. Kaskel, op. cit., lk. 30.

43) Lihingu õigus — Schlichtungsrecht, töötülide lahendamise õigus.

Lastekaitse ja abordikeeld.

L. Johanson.

N. Vene on sündimise ja rahva juurekasvu poolest riikide esirinnas, kuid siiski on hakatud seal piirama aborte, põhjendades seda abortide kahjulikkusega. Tahetakse lubada abordi tegemist ainult siis, kui raseduse edasikestmine on hädaohtlik naise elule või kui sellest võib raskesti kannatada naiseervis. Ühes abortide keeluga suurendatakse riiklikku toetust sünnitajatele ja lasterikkadele emadele, laiendatakse sünnitusmajade, lastesõimed ja lasteadeade võrku ja muudetakse abielulahutuste korda, ka lahutust raskendades.

Abordivabadusel ja kergel abielulahutusel on ka see halb tendents, et nad muutuvad moodsaks nähtuseks, neid kuritarvitatakse. Abordivabadus suurendab mitte ainult lastekartust, vaid ka lastevaenu. Eestis ei ole küll abordivabadust, kuid eriti jõukama ja intelligentsema rahva keskel on abort õige laialdane nähtus. Ei saa ju nende lasteta olekut ja vähest laste arvu seletada alati mehe või naise haigusega ja sigitusvõime puudumisega, ega sigituse ärahoidmise abinõudega. On küllalt neid jõukaid perekondi, kus laste asemel hellitatakse koerakutsikaid. Abielulahutuste paraadi rivistas aga mõni kõmuleht igal nädalal oma veergudel. Nüüd on seepoolest „seltskondlik reportaaž“ muutunud märksa tagasihoidlikumaks, kuid mitte oma algatusel.

Et abordikeelu kaasas peaks käima lastekaitse süvendamine ja suurendamine, seda

tuntakse N. Venes. Muidu ei anna keeld tarvilisi tagajärgi: ei säilitata väetite elu.

Lastekaitset ja hoolekannet teostavad N. Venes õige suure ulatuses sotsiaalkindlustuse asutused. Lapsele, kes tsaariajal oli töölisperekonnas „koormaks“ ja „ristiks“, on nüüd pöördud eriline tähelepanu. Ema ja lapse tulevik kindlustatakse: ema võib rahuliku südamega töötada, mitte ainult last sünnitada, vaid ka last kasvatada. Seadus pakub lapsele, ka kehvale ja vaesele lapsele, tarvilist kaitset ja kindlustust. Riik jagab emaga vastutust lapse elu, arengu ja tuleviku eest, selleks andes toetust ja kaitset rasedale, sünnitajale, emale, ta imikule, lapsele. Enne revolutsiooni oli Venes sünnitusmajades 6824 voodit, nüüd 44.525. Kolhooside sünnitusmajades oli 1. apr. 1936. a. üle 4000 voodi. Pealeselle on arstide ja ämmaemandate võrku alatasa täiendatud, pöördes tarvilist tähelepanu ka sünnitusabile kodus. Uusi haiglaid, sõimi ja kodusid ehitatakse juure. Seda mitte ainult linnades, vaid ka maal. Selle tulemuseks on surevuse vähenemine, kuna varem suri küllalt sünnitajaid veremürgitusse. Näiteks arvud: Tuhande sünnitaja kohta sureb pärast sünnitamist Norras 3,4, Inglismaal 4,4, Põhja-Ameerika Ühendriikides 5,5, Leningradis 1,2 ja Moskvas 1,8 naist.

1935. a. anti sotsiaalkindlustuse seaduse alusel raseduse ja sünnituse korral emadele toetust 203.040.000 rubla. Toetust makse-

takse ka imiku eest hoolitsemise ja toitmise puhul. Emad vabastatakse tööst 42—56 päeva enne ja niisama palju pärast sünnitamist. Kutseühingud, kes juhivad sotsiaalkindlustust, püüavad paremini organiseerida emade tootlust, suurendada lastesõimede ja lastekodude arvu ja parandada nende olukorda. Alalistes ja ajutistes lastesõimedes kasvatatakse umbes 5 miljonit last, 1935. a. oli läbi vaatusel 18 miljonit last.

Kui tsaari Venemaa oli surevuse rohkusel esirinnas, kus oli suur laste, eriti imikute, surevus külas ja töölisrajoonides, kus iga aasta suri miljoneid lapsi, siis otstarbeka sotsiaalpoliitika ja selle vahendite tulemusena on praegusel Venemaal pilt hoopis teine: surevus on langenud madalale, lastest kasvatatakse elujõulised inimesed.

Mis aga taga edaspidistki olude paranemist, on see: tuntakse ja tunnustatakse puudusi ja võideldakse nende vastu, aga teatakse ka, mida tarvis teha ja tehakse selle teostamine endale tõsiseks ülesandeks. Piirates aborte, teatakse ka, et keeld on vaid ühekülgne abinõu, mis ei anna soovitavaid tulemusi.

Töölisküsimusi.

J. Mihkelson.

Ülevaade töövõitlustest.

Möödunud aastal oli Eestis võrdlemisi rohkesti töövõitlusi, mis enamasti lõppesid töölistkonna võiduga kas osaliselt või täieliselt. Ametiühingute töö suurenes ja kordkorralt laiemaad töölühulga organiseerisid ametiühingute ümber. Ametiühingute keskorganisatsioon — Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu — liikmete arv oli aastavahetusel umbes 7200, kuid käesoleva aasta mai lõpuks tõusis liikmete arv juba 12.000-ni. Ametiühingute aktiivsuse tõus peegeldub ka käesoleval aastal töövõitluste ulatuse ja arvu tõusuna.

Suuremaks töövõitluseks oli kahtlemata Sindi streik, mis kestis üle 5 nädala ja lõppes tööliste võiduga. Streik algas ühe tubli töömehe sihiliku vallandamise ja meistrite soosiku asemele võtmise pärast samale töökohale. Nõuti veel kahe poola rahvusest meistri vallandamist, kellede käitumine naistööliste suhtes oli muutunud võimatuks. Streik, mis algas üle saja töölisega, arenes oma lõppjärgus üldstreigiks ja paari päeva järele oli vabriku valitsus sunnitud andma järele. Tulemusena saavutati: 1) ülekohtuselt vallandatud tööline võeti tagasi, 2) poola meistrid olid sunnitud lahkuma, 3) streigimurdjate juht vallandati ja streigimurdjad paigutati ümber, 4) vabrikuvalitsus pidi maksma tööliste kaotsiläinud tööpäevade arvel Kr. 1500.— Sindi tööliste üldkasulikule organisatsioonile.

Möödunud aasta suvel alanud palgatõstmise nõue lahenes lõpuks töötülide lahendamise komisjoni sundotsuse järgi Sindi tööliste järgmiselt: 1) kõige väiksemad palgad tõusid 11,5% ja kõige suuremad 6% võrra, nii et kogu palga tõus teeks välja vähimalt 10% tööliste bruttopalkade summast.

Sindile järgnes Tallinnas Balti puuvillavabriku tööliste palgatõstmise nõue 30% ulatuses. Kuigi vabrik suudaks tööliste arvamise järgi maksa 30% kõrgemaid palku, otsustas töö-

Positiivsete vahenditega tuleb kaitsta ema ja last. Neid abinõusid näitab — sotsiaalkindlustus, emade ja laste kaitse. Nende abinõude sihiks on: luua emale terve olukord, kus ta võib töötada, elada, lapse ilmale tuua ja üles kasvatada. Sotsiaalkindlustuse ülesandeks on ka kõrvaldada need põhjused, mis vägivaldselt katkestavad lapse elu ja luua tingimusi, kus laps võib elada, kasvada ja areneda terveks ja täisväärtuslikuks inimeseks.

Et teostada emade ja lastekaitset, selleks peab äratundmine selle tarvilisusest tungima laialistesse hulkadesse ja kavakindel sotsiaalpoliitika peab asendama niinimetatud seltskondliku heategevuse, mis on suuteline aitama vaid väheseid või väheseile aastas korraldama mõnel päeval piduliku lõuna, kuid kõigest oma edvistusest hoolimata annab sotsiaalolude parandamiseks vähe tulemusi.

Ühiskondliku elu ja sotsiaalolude korraldamine, eriti ka emade- ja lastekaitse, vajavad kindlaid sihtjooni ja süsteemi, ning selle teostamiseks kavakindlat tegutsemist.

tülide lahendamise komisjon tösta palku täpselt samal määral, nagu Sindi töölistelegi. Ekspertiisi tulemusi ei avaldatud.

Tallinna käitistest on R a u a n i i d i s o l n u d t ö ö t ü l i s i d k a n g r u - j a a p r e t u u r o s a k o n d a d e s, m i s s e n i o n l ö p p e n u d k o k k u l e p p e g a t ö ö i n s p e k t o r i v a h e l t s o b i t u s e l, k u i d n ü ü d o n u u s t ö ö t ü l i t ö ö t ü l i d e l a h e n d a m i s e k o m i s j o n i s, s e s t t ö ö l i s e d n o u a v a d k o l l e k t i i v l e p i n g u g a k i n d l u s t a t u d t ö ö j a p a l g a o l u d e k o r r a l d a m i s t. T ö ö t ü l i o n p r a e g u k o m i s j o n i l a h e n d a d a s a m u t i o n k o m i s j o n i s T o f e r i t e k s t i i l v a b r i k u t ö ö l i s t e 20—30% p a l g a t ö s t m i s e n o u e. N a r v a T e k s t i i l i t ö ö l i s e d n o u a v a d 20% p a l k a j u u r e, t ü l i o n a n t u d k o m i s j o n i. T ö ö a n d j a v a l l a n d a s t ö ö l i s t e ü l d k o o s o l e k u l v a l i t u d e s i n d a j a d, k e s t e g i d t ö ö a n d j a l e t e a t a v a k s t ö ö l i s t e p a l g a t ö s t m i s e n o u d e. S a m u t i o n S a d a m a t e h a s t e t ö ö l i s t e p a l g a t ö s t m i s e n o u e k o m i s j o n i s. E e l t o o d u d n e l j a t ö ö t ü l i p u h l e i s a a v u t a t u d k o k k u l e p e t.

Narva suurtest tekstiilvabrikutest oli K r e e n h o l m i s t ö ö t ü l i, k u s t ö ö l i s e d n o u d s i d a l g u l 25% k ö r g e m a i d p a l k u, h i l j e m v ä h e n d a s i d n o u e t 18%, v a b r i k u v a l i t s u s p a k k u s a l g u l 5% j a h i l j e m k o m i s j o n s a a v u t a s S i n d i - t a s e m e l i s e k e s k m i s e. N a r v a L i n a v a b r i k u t ö ö l i s e d p i k k a d e l ä b i r ä ä k i m i s t e j ä r e l e l e p p i s i d k o k k u t ö ö a n d j a g a S i n d i p a l g a t ö s t m i s e n o r m i d e s t m a d a l a m a m ä ä r a g a j a o s a l i s e l t n a t u r a a l t a s u d e k o r r a l d a m i s e g a. N ü l i n a - k u i k a K r e e n h o l m i v a b r i k u t ö ö l i s i e i r a h u l d a p r a e g u n e o l u k o r d.

Tallinna tekstiilkäitistest leppisid K u d u r i t ö ö l i s e d k o k k u t ö ö a n d j a g a l ä b i r ä ä k i m i s t e t e e l. T ö ö l i s e d n o u d s i d k u n i 20% p a l g a t ö s t m i s t.

Meremeeste ja laevaomanike vaheline kokkulepe lõppes 1. mail s. a. Meremehed esitasid laevaomanikele uue kollektiivlepingu nõude, kus palgad olid liigitatud üksikasjaliselt, samuti määratud lähemalt kindlaks tööaja korraldamine laevades. Meremeeste tähtsaimaks nõudeks

oli laevasöök, sest Eesti on peaaegu ainuke mere-riik, kus laevameestel puudub laevasöök. Laevaomanikud ei tahtnud meremeeste nõudeist teadagi ja töötüli määrati komisjoni. Laevasööki hinnati 35 kr. kuus.

Komisjoni otsus meremeeste töötüli asjus oli: tõsta palku kaugesõidus 3% ja ligisõidus 5% ja 1. novembrist käesoleval aastal minnakse üle laevatoitudele. Purjelaevalde kohta see otsus ei käi. Komisjoni otsuse kohta esitasid meremehed protesti.

Töötülide lahendamise komisjonist.

Uus töötülide lahendamise seadus on kehtinud vaevalt pool aastat ja juba on ilmenud terve rida puudusi, mille kõrvaldamisele tuleks asuda kiire korras, et hoida ära tulevikus tööandjate ja töölise vahelkordade teravnemist.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus poolt esitati 26. mail s. a. vabariigi valitsusele pikem märgukiri majandusliku elavnemise ja töölise palgaolude korraldamise küsimuses, kus muu hulgas on üteldud, et ametiühingud palkade tõstmise nõudeid püstitades on pidanud silmas terve rahvamajanduse huve. Rahvamajanduse ja tööstuse arendamise kavade teostamine ei tohi sündida rahva elutaseme tõusu pidurdamise arvel. Palkade kooskõlastamine elatiskiimimuga pole enam edasilükatav. Palkade tõstmise küsimus jäetagu ametiühingute hooldeks ja valitsusele jäägu palgavõitluste juures ainult sobitaja osa. Sundotsuste tegemisest töötülide lahendamise komisjonis tuleks hoiduda. Seniste kogemuste järgi osutub vajalikeks oluliste muudatuste tegemine töötülide lahendamise seaduses. Töölisele on jäänud arusaamatuks komisjoni sundotsused Balti puuvillavabriku ja meremeeste töötülide puhul, kuna majanduslik elavnemine sünnib just tekestiitõustuses ja merenduses. Arusaamatuste vältimiseks ja olukorra lahendamiseks on Eestimaa Töölisühingute Keskliidu arvates tarviline, et töötülide lahendamise komisjoni poolt korraldatud ekspertiiside tulemused saaksid avaldatud mitte ainult tulevikus, vaid ka möödunud töötülide kohta. Ekspertiisi võimupiiride laiendamine ja tööstuse kontrolli sisseseadmine on hädavajaline, sest ilma kontrollita ja ekspertiisita on seniste kogemuste järgi ka ametiasutuste ettekujuvus tööstuse olukorrast ebamäärane. Suurimat selgust neis küsimusis vajab aga töötülide lahendamise komisjon. Kuna töölised on seni esinenud küllalt vastutustundeliselt ja distsiplineeritult, on otstarbekas töötülide lahendamise komisjonilt võtta ära sundotsuse tegemise õigus keskliidu poolt juba 1935. a. suvel esitatud ettepanekute kohaselt. Igal juhul ei tohi olla komisjonil sundotsuse tegemise õigust siis, kui ekspertiisi pole korraldatud või kui eksperdid ei saa andmete puudusel vastata komisjoni küsimustele.

Kraavi- ja metsatöölised koja alt väljas.

Teatavasti on nüüd tööstustöölisel ja maatöölisel viimaste uute dekreetide järgi oma erikojad. Maatöölise hulgas on kaunis suur grupp töölisi, keda tuntakse kraavi- ja metsatöölise nime all. Palju neid täpselt on, pole teada, sest nende arvu kindlaks tegemine on peaaegu võimatu. Alatine rändamine ja mõnikord mitme elukutse vahetamine takistab täpse statistika pidamist. Kraavi- ja met-

satöölise pere arvab ise enese arvu tõusvat 10.000-ni. Põllutöölise koja seaduse § 11 järgi on valimisõigus 1) igal täisealisel Eesti kodakondsuses seisval palgalisel põllu- või metsatöölisel, kes on kuni valijate nimekirja koostamiseni vähimalt ühe aasta jooksul pidevalt töötanud ühe ja sama tööandja juures maatulundusliku töö alal, või kes on palgatud maatulundusliku töö teostamiseks vähimalt kuueks kuuks.

Sama seaduse § 11 teine lõige jätab valimisõigusest ilma ka need väikemaapidajad, kes elavad linnas ja alevite administratiivpiirides, alevike ja raudteestaamade chituspiirkondades, vabariigi valitsuse poolt aialinna asutamiseks või suvituse- ning ravituskohtadeks määratud piirkondades, kuigi nad võivad kasutada maakohta väljaspool eelnimetatud administratiivpiirkondi. § 11 järgi on esialgsel lugemisel asi korras, kuid kergib küsimus, milline põllu- või metsatöölise nüüdsel ajal on töötanud ühe aasta jooksul pidevalt ühe ja sama tööandja juures või on olnud palgatud maatulundusliku töö teostamiseks vähimalt kuueks kuuks. Neid on igatahes vähe. Tegelikult kujuneb asi nii, et suur arv põllu- ja metsatöölise, kes rändavad ja vahetavad alatiselt oma töökohti, ei oma koja valimistel valimise õigust, samuti ka osa väikemaapidajaid, kes väiksemate administratiivüksuste piirides elades on aktiivsemaid ja teadlikemaid väikemaapidajaid. Kui aga kaunis suur grupp inimesi, keda seadus peaks haarama, jäävad tegelikult valimise õigusest ilma, siis on karta, et ka koja tööle rakendumisel ja kogu edaspidises tegevuses selle grupi huvid jäävad kas hoopis tähele panemata või paremal juhul tagaplaanile. Seaduses olevat lünka tuleks parandada sellaselt, et just sel aktiivseimal maatöölise ja väikemaapidajate osal oleks võimalik end vastavalt enese arvule kojaks panna maksma, ja selleks on neil kõigepealt vaja valimise õigust.

Töölislastest.

Eestis on viimasel ajal saanud väga aktuaalseks rahvaarvu tõstmise probleem. Peetakse sellekohaseid päevi, erilisi ülemaalisi kokkutulekuid, seltskondlike kohtuid vanapoiste üle jne. On leiutatud hoonis uued mõisted keeles, nagu „riigivaenlane“. Ärgu arvatagu, et selle „jübeda“ sõna all mõeldakse mõnd pommiga ringliikuvat kommunisti või vapsi. Ei, vaid selle all mõeldakse peamiselt meessoost kodanikku, kes on saanud 30-aastaseks, kuid pole veel abiellunud. Neil ülemaalsil kokkutulekul on aratanud tähelepanu asjaolu, et neil rahvaarvu tõstmise järele õhkajail on endil hoopis vähe lapsi või pole üldse. Meil on rida isegi tuntud isikuid, nagu linnapäid j. t., kes on seni kõigist riiklikest seisukohtadest ja muudest truudest voorustest hoolimata jäänud põhimõtteliselt „riigivaenlasteks“. Ühiskondlikud kihid, kes, võttes arvesse majanduslikku kandevoimet, on võimalised looma oma lastele kindlustatud tulevikku, on lapsevaesed, kuna iust töölisrajoonid ja kõige vaesemad piirkonnad Eestis on võrdlemisi lasterikkad. Sama nähtust võib panna tähele ka välismail. Nii et see suur selgitustöö laste arvu tõstmiseks peaks suunatama esmajärjekorras iust nende ringkondade keskele, kes on majanduslikult jõukad ja alati armastavad tõsta esile oma isamaalust ja riigitruudust.

Peaksime mõtlema sellele, kuidas kindlustada vähegi inimväärseid tingimusi neile tuhandele töö-

lislastele, kes kannatavad puuduliku toitluse all, kel pole korralikku peavarju, rüetust ega või saada oma võimeile vastavat kooliharidust. Linnades tööliste kvartaalides on sellaseid lapsi sadu ja tuhandeid, maal leidub neid külade servadel väikesis hertsikus, alevikes ja jaamade ümbruses. Vanemate teenistus on niivõrd väike, et sellest ei piisa kuidagi laste korralikuks kasvatamiseks. Meil on rida kutsealasi, kus naistöölised teenivad 7—10 senti tunnis. Kuidas need emad suudavad oma järglasi kasvatada, selle üle tuleks neil murda pead, kelle kompetentsi see kuulub ja kes on huvitatud tõe tervendusest ning rahva paremast käekäigust (kui viimane oleneks suurest laste arvust). Kujukas kirjeldus ilmus „Päevalehes“ ühe õnnetu ema ja nende laste olukorra üle, kes elab Virumaal, Vohnja vallas, Pala külas. Too „vallasema peab kasvatama viit last, kellest vanem on 9-a., noorem aga alla ühe aasta. Kuna eluasemeks on mingi lagunenu onn, siis teeb perekonnale suurimat muret rõivaste küsimus. Suurele lastearvule pole ema suutnud muretseta vajalist kehakatet, aetakse vaid läbi õige omapärasel viisil. Talve kestes hoitakse lapsed lihtsalt heintega täidetud kartulikottides, kust ainult laste pead paistavad välja. Mingil põhjusel ei anta vallasemale oma laste kasvatamiseks valla poolt toetust, vaid perekonna eest hoolitsemine toimub peamiselt ümbruskonna usklikte poolt, kes toovad sinna toiduaineid j. m.“

„Sellaselt on ta oma lastekarja kasvatanud juba rida aastaid. Väike onn, mida seni kasutatud, on võrdlemisi lagunenu, nii et vähegi soojaks kütta on seda üldse võimatu. Seegi peavari ähvardub nüüd minna kaduma, kuna pikemat aega kestnud protsessi tagajärjel tuleb emal nüüd koos lastega onnist lahkuda ja see omanikule anda üle. Talve üleelamiseks tuli emal talitada küllalt leidlikult. Et lapsi külmetamise eest hoida, selleks asetas ta neid öösiti üksteise otsa hunnikusse, et

lapsed siis üksteist vastastikku soendaksid. Oo jooksul tuli aga emal seda lasteriita mitu korda laduda ümber, et alumisi peale tõsta ja pealmisi teiste alla sooja asetada.“

See „Päevalehe“ sõnum ei vaja mingit kommentaari. Soovida jääb ainult, et iga rahvaarvu tõstmisest kõneleja seda sõnumit locks ja sellest teiste tarvilised järeldused.

Võidakse ju ütelda, et sellaseid erandeid leidub alati, kuid meie töötavate hulkade seisukorra juures pole eeltoodud juhtum harulduseks, vaid mõnigi töölisema peab talvel oma ihuga külmas toas soojendama lapsi ja tundma ületamatut muret selle üle, kuidas neid saata kooli ja missugusel teel neile hankida leivakõrvast.

Lasterikkad töölis perekonnad linnades ja piirimaakondades tuleks võtta kõigepealt abistamiseks. Imikuile tuleks võimaldada tarvilist toidustamist ja suuremale lastele korralikku kooliskäimist. Puuduliku toitluse all kannatamisele tuleks teha lõpp.

Meil on rida puhtriiklikke käitisi ja eripõhikirja alusel töötavaid riiklikke käitisi. Imelikul kombel aga tuleb just nende käitiste töölisil mitmesuguseid arusaamatusi perekonnaabiraha saamisel.

Mõne käitise administratsioon seletab, et neil polevat vastavaid summasid elarves ja käitise juriskonsuldid murravad selle üle pead, kas nende käitis üldse on kohustatud maksuma perekonnabiraha. Sel alal on tulnud arusaamatusi raudteetehaseis ja riigisaevsiks. Sellaseis käitisis ei saaks üldse kerkida üles küsimused, kas ja kuidas peab perekonnaabiraha maksuma, kui antud määrused seda võimaldavad ja elarve tahu pugemine pole ka õiglane. Töölis perekonnal pole mingit eelarvelist kilpi, mille tahu pugeda. Perekonnaabiraha süsteem peaks levima ka erakäitistele, kuid kui riiklikud käitised ei tahu maksa perekonnaabiraha, siis on arvata, et erakäitised seda soovivad veel vähem.

Sotsiaalkindlustuse päevaküsimusi.

L. Johanson.

1.

TTS § 260 ja § 266 ning riigi majandusnõukogu õigus.

Riigi majandusnõukogu on oma erikoosolekul ühel häälel võtnud vastu Kaubandus-tööstuskoja sündiku M. P u n g a esituse tööstusliku töö seaduse § 260 ja § 266 muutmiseks, mille järgi ettevõtete teenijad palgaga üle 200 krooni ei kuuluks enam haigekassa alla ja haigekassa maksude sissenõudmise tähtaega vähendatakse 5 aasta pealt 1 aastani.

„Uus Eesti“ lisab sellele: „See muudatus sunniks haigekassasid kiiremini tegutsema ja vastaks õigluse põhimõttele“, kuna „Vaba Maa“ leiab, et „soodustused, mis haigekassad kõrgemapalgalistele kassaliikmeile annavad, ei vasta koormatusele, mis haigekassa alla sundlikult kuulumine neile paneb. Haigekassade ravi on meil kohaldatud suurte inimhulkade läbilaskele ambulatooriumis, olles määratud peaaesjalikult töölisel.“

Need lehed on oma väited võtnud vist neist seletustest, mis anti riigi majandusnõukogus.

Haigekassade maksude sissenõudmise tähtaega on juba piiratud 5 aastaga. Selle tagajärjel on haigekassad juba rohkesti kaotanud. Selle tähtaja ühe aastaga piiramine oleks haruldane erand ja kitsendus haigekassadele, mida mujal ja meil maksuvõlgade sissenõudmisel ei tunta. Haigekassad püüavad oma võlgu võimalikult kiiresti kätte saada. Nende sissenõudmine sünnib tööinspeksiooni kaudu, kes ka revideerib tööstusettevõtteid. Haigekassamakse on rohkesti varjatud. Kui seadust muudetakse, siis ettevõtjal tarvitseb vaid ühe aasta maksude tasumisest mööda hiilida, varjata makse, ja need on temale kingitud. Ja see vastavat õigluse põhimõttele. Kui riigi majandusnõukogu õigluse põhimõte nõuab võlgade sissenõudmise piiramist ühe aastaga, siis tuleb see põhimõte võtta tarvitusele mitte ainult haigekassade maksude, vaid kõigi makside ja võlgade suhtes. Härrade riigi majandusnõukogu liikmete õigus võlgade sissenõudmiseks ei ole piiratud isegi mitte 5 aastaga, samuti teiste maksude sissenõudmine. On päevaselge, et haigekassamaksude ja

võlgade sissenõudmise piiramine ühe aastaga ei vastaks õigluse põhimõttele, vaid oleks õigluse äärmine rikkumine, olgu siis see arusaamine õiglusest nii äbarik kui tahes.

Ettevõtete teenijad on ilma erandita haigekassa osalisteks arvatud juba algusest peale. 1912. a. seaduse järgi võeti neilt isikult, kelle palk ületas viis rubla päevas või 1500 rbl. aastas, haigekassamaksu viielt rublalt päevas ja selle järgi arvestati ka abirahasid. Praegu võiks olla ülemmääraks, mille järgi võetaks haigekassamaksu ja arvestatakse toetusi 300 kr. kuus või 3600 kr. aastas.

Oletus, et soodustused, mis haigekassad kõrgemapalgalistele kassaliikmetele annavad, ei vasta koormatusele, mis haigekassa alla kuulumine neile annab, on ekslik. Praegu arvestatakse abistamist just selle palgasumma järgi, mille pealt nad oma harilikku ja teistega ühtlast protsenti tasuvad haigekassale.

Ei ole ka õige, et haigekassade ravi on meil kohaldatud suurte inimhulkade läbilaskele ambulatooriumis. Ambulatooriumid on ainult Tallinna Ühishaigekassal ja Narva Üldhaigekassal. Pealeselle on mõlemal haigekassal hulk arste, kes ravivad oma ja haige juures kodus. Teistes haigekassades, kelle käes on arstiabi korraldus, on vaba arsti valik. Küll on aga ambulantsid neil ettevõttele, kelle käes on veel arstiabikorraldus. Nende ettevõtete arstlik personal koosneb ka ainult ühest või mõnest arstist.

Ettevõtjail peaks, nagu haigekassadelgi, olema püüdeks arstiabi korraldada võimalikult paremini. Ei saa asuda seisukohale, et haigekassade ravi, „oleks määratud peaaegselt tööliste“, ei kõlba ettevõtte teenijaile. Töölised pole vähema väärtusega kui teenijad: ka tööised vajavad korraldada arstiabi. Põhimõte, et see ravikorraldus, mis kõlba töölistele, ei kõlba teenijaile, — ei ole vist küll kooskõlas — õiglusega.

Mõnesugustel kaalutlustel võivad ju ettevõtjad, kes riigi majandusnõukogus nende küsimuste kohta avaldavad seisukohti, tulla säärasele otsustele, kuid õigluse põhimõtete austamist see küll ei tunnusta.

TTS § 260 ja § 266 muutmise algatajaks on Kaubandus-tööstuskoda, kelle kompetentsi see küsimus otsekoheselt ei kuulu. Loodame, et enne küsimuse lõplikku otsustamist kuulatakse ära ka asjahuviliste organisatsioonide seisukohad ja põhjendused.

2.

Volinike üleküllus Tallinna Ühishaigekassas.

Tallinna Ühishaigekassal on umbes 27.000 liiget. Volinikke valitakse iga 50 kohta üks, kusjuures ülejääki alla 50 ei arvestata. Volinike tuleb ligi 500, tänavu 487. See arv on liiga suur.

Kuidas volinikke valitakse, näitab kujukalt väikekätiste valimiskoosolek. Väikekätiste grupis oli tänavu valijaid 8691, neil tuli valida 173 volinikku. Väikekätiste volinike kandidaadid esitati ühisel koosolekul, millest osavõtjaid oli veidi üle 300. Ilma, et selleks oleks seaduslikku alust, on TÜH

maksmas kord, et kandidaadiks võib seada ainult neid, kes viibivad koosolekul. Sellane piiramine on ebaõige ja seadusevastane juba seepärast, et see võtab osalt kassaliikmeilt kandideerimise õiguse, ja nimelt neilt, kes töökorralduse tõttu on tol ajal tööl, kui peetakse koosolekut, või on jälle Tallinnast eemal, haiged jne. Ka põhikiri ei anna sääraseks valimiseõiguse piiramiseks mingit õigust, aga seda on tehtud. Nii siis tuligi, et peaaegu kõik koosolijad sattusid volinike kandidaatide nimekirja, need kõik, kes puudusid, näiteks needki, kel koosoleku ajal oli tööaeg (ka osas väikekätistes töötatakse mitme vahetusega), kustutati nimekirjast.

Valimine kestis kaks päeva, kuid 8691 valijast käis hääletamas ainult 837. Nii tuli siis vähema kui 2 koosolija kohta ja vähema kui 5 valija kohta 1 volinik.

Sellane valimisviis ja nii suur volinike hulk pole millegagi põhjendatud ega õigustatud.

Väikekätiste valimiskoosolek kestis ka oma 7 tundi, mitte ainult kandidaatide esitamise, vaid seepärast, et TÜH juhatus püüab valimiskoosolekuist teha volinike koosolekuid, võttes päevakorda haigekassa tegevuse üksikajalise aruande, numbrite ja arvude ettekandmisega, kusjuures esitatakse isegi ettepanekuid „aruande kinnitamiseks“ jne. Loomulik, kui siis paljud koosolijad säärasest juhatuse algatust kasutavad erksalt — juhatuse, arstide, teenijate jne. arvustamiseks.

Sellaselt volinike kandidaatide nimekirja koostamise koosoleku lavastamiseks puudub igasugune alus. Haigekassade aruanded, eelarved ja küsimused, olgu see siis maja ostu, teenijate või arstide küsimus, otsustatakse volinike peakoosolekul, kes annab määrusi ja teeb juhatusele siduvaid otsuseid, mitte aga üksikute kassaliikmete gruppide koosolekuil, mil on ainsaks ülesandeks — volinike kandidaatide nimekirja koostamine.

Suure liikmearvu tõttu muutuvad ka volinike koosolekud liiga pikaks ja sageli ka nüsususeiks, et seal on raske küsimusi kaaluda küllaldaselt.

Ühelgi haigekassal, ka Tallinna Ühishaigekassal, ei tarvitse volinike arv tõusta üle 150. See arv on küllalt suur, et esindada kassaosalisi küsimustes, mille otsustamisel ei ole sel tähtsus, missugusest kutsest, tööalalt või ettevõttest otsustaja on pärit. Tööliste töötingimused ei erine ka meil nii väga, et ravi ja abirahade normide kindlaksmääramisel oleks tarvis 500 inimest. Pealegi sünnib ravikorraldus ja abistamine haigekassa võimaluste piirides, seaduses, põhikirjas ja šabloonilistes määrustes ettenähtud normide järgi.

Peakoosoleku liiga suur koosseis ei taga asjalikku ja kaalutud tööd. Tõesti ei leidu väiteid, millega saaks põhjendada nii suurt volinike arvu, nagu on praegu TTH-s. See suur arv on tingitud ka sellest, et varemalt oli kassaliikmeid mitu korda vähem, seega ka volinike arv vastavalt vähem. Kassaliikmete arvu

tõusuga on kasvanud ka volinike arv nii suu-
reks, et see takistab juba tööd.

TTÜ volinike arvu tuleb vähendada.

3.

Palgavõitlus ja kutseühing.

Eesti kutseühingud püüavad tööliste töö-
tasu tõsta. Sel pinnal tekitab töötülid, mida
arutab ka töötülide komisjon.

Mõnel pool närvitsetakse ja tahetakse levi-
tada vaadet, nagu oleks tööliste palgavõitlus
midagi säärast, mis häirib kodanike rahulik-
ku elu. Sõna võtab ka Saksa leht, kuid keegi
pole nii naaiv, et ta loodaks Saksa lehe tooni-
andvaid ringkonnalt arusaamist sellest, et on
tarviline tõsta ka lialalist töötavate kihtide
elutaset, eriti aga sellest, et seda on tarvis
teha just rahva üldhuvides.

Korralik töötasu kindlustab rahva heaolu
ja suurendab tööarmastust. Korralik töötasu
võimaldab ka korralikku toitmist, mis on tar-
viline tööliste tööjõu alalhoidmiseks, võimaldab
ebaterve eluviisi asendamist tervemaga.

Töötasu ja töötingimuste paranemine on
võitluse tulemus. Seda võitlust peavad kandma
kutseühingud, kel ongi ülesandeks tööliste
majandusliku seisukorra parandamine ja kaitsmine.

Kutseühingul on õigupoolest neli peaüles-
annet:

- 1) oma liikmete toetamine,
- 2) tööliste töölepingu tingimuste paranda-
mine ja kaitse, selleks
- 3) seadusandluse mõjutamine ja

4) ettevõtjate mõjutamine.

Hulk aega on töölistel tegutsenud töötu-
rul üksikult. Selle tulemusena olid nad jõue-
tud, alistuvad ja pidid leppima sellega, mis
— anti.

Alateadvusest vabanemisega ja iseteadvu-
se, üldse arusaamise kasvamisega on arene-
nud ka tööliste organisatsiooniline liikumi-
ne. Sellega ühtlasi on pidanud üksiklepin-
gud andma aset kollektiiv- või ühislepinguile.

Kollektiivleping on üheks esimeseks vor-
miks, millesse on valatud tööliste enesetunne.

Inglismaal, niipea kui tekkis uus töölis-
ühing, püüdis ta kõrvaldada üksiklepingut ja
seda asendada kollektiivse tehinguga, kolle-
ktiivlepinguga, milles on määratud tööaeg,
ületunnitöö, töötasu, tükitöötasu ja teised töö
elu tingimused täpsemalt.

Eesti tööliste iseteadvuse puudust iseloo-
mustab ka see, et isegi töölistevanemad ja nen-
de nõukogud on suuremas jaos käitistes vali-
mata, kuigi seadus näeb seda ette. Tööliskoja
seaduski konstateerib seda kurba tõsiasja,
andes säärase käitiste tööliste õiguse töö-
listevanemate asemel valida — valijasmehi!

Tööliste enesetunne ja ühistunne on nen-
deks tegureiks, mis muudavad töötingimusi,
seega tööliste elu tervemaks.

See on õigupoolest tööliste ABC, kuid selle
mõistmine on mitmesuguseil põhjusil siiski
väga visa. On kulunud ja kulub veelgi õige
rohkesti aega ja tööd, kuni seegi ABC tun-
gib enam-vähem kõikjale.

Balti puuvillavabriku haigekassa asjaajamise ja tege- vuse revideerimine haigekassade revident-instruktori poolt.

E. Rosenberg.

Balti puuvillavabriku haigekassa peakoosolek
26. aprillil s. a. kiitis heaks juhatusetegevuse
1935. a. aastal ja kinnitas ühehääleliselt esitatud
aruande 1935. a. kohta.

Peakoosoleku poolt kuulati ka ära möödunud
aasta revideerimiste tulemused, missuguseid re-
videerimisi toimetati haigekassas kahel korral. Esi-
mene revideerimine teostati I jaoskonna tööinspek-
tori J. Koppeli poolt 12. ja 13. juunil m. a., kus
asjaajamises ilmnnesid mõnesugused vormilised vead
ja puudused, nagu mitte õigel ajal juhatusetegevuse
protokollleeritud ülekanded tagavarakapitalist tegev-
kapitali puudujäägi katteks, väljamaksud ameti-
asutuste poolt tõestamata volituste järgi, ülekulutus
perekonnanõukogu abistamise peale üle $\frac{1}{2}$ sisse-
tulnud liikme- ja juuremaksudest jne. Kõik need
puudused kõrvaldati juhatusetegevuse poolt nii või teisiti,
mispärast ka nende suhtes ei tekkinud mingisuguseid
arusaamatusi.

Hoopis teisiti kujunes aga teine revideerimine,
mis teostati revident-instruktor P. Vollmeri poolt.
See revideerimine kestis umbes paar nädalat ja
teostati revideerija poolt kuni viimsete peensusteni.
Seepärast on ka arusaadav, et revideerimise proto-
koll paisus ühes revident-instruktori poolt aktiil
kaasaskäiva ühe tabeliga 7 leheküljeliseks aktiks,

kuna sealjuures haigekassa juhatus olles mitte
nõus aktis ettetoodud väidetega, esitas oma poolt
aktile vastuseletused ka 6 suurel poognal; nii ku-
junes kogu revideerimise akt rohkem kui 10-lehe-
küljeliseks aktiks.

Juba see asjaolu, et haigekassa juhatusetegevuse
poolt antud seletused võtsid umbes niisama palju ruumi
enda alla kui revident-instruktori revideerimise akt,
näitab selgesti, et haigekassa juhatus ei saanud
revideerimise aktiga kogu ulatuses olla nõus, kuna
aktis on toodud ette ja selgitatud põhimõttelisi kü-
simusi, missuguseid võib seletada nii või teisiti,
seniks kui need küsimused ei ole lõplikult lahenda-
tud kindlustusametis või kindlustusnõukogu poolt.

Oma revideerimise protokollis tõstis revident-
instruktor üles peamiselt järgmised küsimused:

1) haigekassa juhatus ei olevat talitanud õigesti,
jättes maksmata abirahad haigetele nende tööpäe-
vade eest, millal töö käitises seisis, kuid missugu-
sed päevad vabriku sisekorra määrustes ei ole näht-
ud ette mitte tööpäevadena, samuti ei ole makse-
tud ka abirahad haigetele päevade eest, millal töö-
listel on kasutanud palgalist puhkust, kusjuures
ka haiged said täie palga.

Nende andmete alal koostas revideerija eritabeli,

millest nähtub, nagu oleks haigekassa jätnud seadusevastaselt abirahad maksmata haigeile Kr. 381.09 suuruses summas.

Edasi ei nõustunud revideerija sellega, et haigekassa juhatus on maksnud sünnitajale haiglas abirahasid vähema normi järgi kui kodus ravimisel, sellest hoolimata, et peakoosoleku poolt oli otsustatud abirahasid liigitada ka sünnitajale. Revident-instruktor leidis, et T. T. S. par. 318 p. 1. on tõlgitsetud laiendavalt.

Niisuguseid vähem maksetud summasid, mõnesuguste teiste väikete eranditega, ilmnis aktis kr. 123.87 ulatuses. Ka ei leidnud revideerija olevat õige asjaolu, et juhatuse poolt oli maksetud välja volinike valimiste komisjoni liikmeile valimiste juures raisatud tööpäevade eest tasu kr. 56.64.

Edasi ei nõustunud revident-instruktor haigekassa juhatuse poolt kokkuseatud bilansiga ja arvestusviisiga, mis puudutab vallasvara arvestamist ja selle amortiseerimist.

Revident-instruktor, võttes arvesse kõiki eelpoolnimetatud revideerimise tulemusi ja andmeid, seadis kokku uue bilansi, kusjuures ka vallasvara arvestamise ja selle kustutamise tegi ümber.

Revideerimise aktis ettetoodud andmetega ei saanud haigekassa juhatus nõustuda järgmisil põhjusil:

Peakoosoleku otsuse kohaselt maksetakse abirahasid ainult tööpäevade eest, kusjuures on öeldud, et vabriku seisaku päevade ja pühade eest abirahasid ei makseta. Revideerimise aktis nimetatud päevad, millede eest abirahasid ei maksetud, ei olnud Balti puuvillavabrikus „tegelikud tööpäevad“, sest T. T. S. par. 311 celviimase lõike kohaselt maksetakse abirahasid ainult tegelike tööpäevade eest. Tõeliselt seisis vabrik neil päevil. Vabriku seisakust nimetatud päevadel teatati kõigile töölistele 2 nädalat enne seisakut, missugusele asjaolule tuleb vaadata kui sisekorra määruste muutmisele. Peakoosolek oma otsuse tegemisel, et maksa ainult tööpäevade eest, on välja läinud puhtpraktilisest seisukohast, et abiraha tuleb maksa ainult nende päevade eest, mille eest on saadud liikmemaksu. TTS. par. 318, mis käsitleb abirahade maksmist haiguste eest pühade ja tööseisaku päevade eest, näeb ette ainult seda, et nende päevade eest peakoosoleku otsuse järgi võib abiraha maksa, see ei tähenda aga veel, et nende päevade eest peab maksta. Haigekassale ei ole üldse tähtis teada, missuguseil kaalutusil ettevõtja poolt käitis ajutiselt suleti ja kas sealjuures täideti täpselt ettevõtte haldaja poolt kõik sisekorra määrustes ettenähtud formaalsused, selleks on olemas järelevalveasutus, on peaasi, et nendel päevadel ettevõtte seisis, ilma et töölistele oleks antud lõpuarvet või neid töölt vallandatud, nagu seda käsitleb K. N. seletus 28. X 1928. a., ja peakoosoleku otsuse kohaselt abiraha tööseisaku päevade eest ei makseta. Samane lugu on ka päevadega, millal töölised kasutasid tasulist puhkust, kuna siin tuleb juure veel asjaolu, et nende päevade eest kõik töölised said oma tasu, ka need, kes oli haiged, ja selle tasu pealt ei arvatud maha isegi mitte haigekassa liikmemaksu. Töölisele, kes haigena saab tasu täiel määral, oleks abiraha maksmine vastolus K. N. seletusega 30. VII 1927. a.

TTS. par. 318 mõte, et teatud päevade eest, kus liikmemaksu ei saada, võib peakoosoleku otsuse kohaselt siiski maksa abiraha, seisab selles, et kui selleks on võimalused ja haigekassal jätkub

raha, siis võib peakoosolek otsustada, et ka ülalnimetatud päevade eest, olgugi et nende päevade eest sissetulekut ei saada, võib maksa abiraha. Sellele hoopis vastupidine seisukoht on, et nende päevade eest peab maksa abiraha. Võib tekkida olukord, kus haigekassa satub väga raskesse seisukorda, kuna rahakapitalid on otsas ja sellasel juhul peab abirahasid maksmata veel nende päevade eest, mille eest mingisugust sissetulekut ei saada, — see ei oleks küll õiglane ja seda on vist ka peetud silmas TTS par. 318 redigeerimisel, kus see teine küsimus, mis iseenesest on selge, on jäetud hoopis puutumata.

Mis puutub revideerimise akti väitesse, et TTS. par. 318 p., mis käsitleb abirahade maksmist haiguste eest, ei või laiemalt tõlgitseda ka sünnitajate suhtes, siis tuli haigekassa juhatus selle juures järgmisele otsusele:

Enamas jaos haigekassades aga praktiseeritakse siiski seda abiraha liigitamist sünnitajale, ja juba aastate kestes, ja selleks ei ole kindlustusametid eelarvete ja määruste normide kinnitamisel kuskil teinud takistusi. Veel enam I jaoskonna kindlustusamet, kuhu alla kuulub ka Balti puuvillavabriku haigekassa, on isegi oma algatusel koosolekul 2. I 1934. a. välja töötanud ja maksmata normid Tallinna linna ettevõtete haigekassa jaoks, kus sünnitajale maksetakse haiglas $\frac{1}{2}$ ja kodus $\frac{2}{3}$. Hoopis võimatuks muutub olukord, kui teatud seadusi ja määrusi, mis juba ammu vastavate asutuste (kindlustusametite) poolt legaliseeritud ja praktiliselt mitmelt poolt juba maksmata pandud, tagant järele muudetakse, kuna see toob enesega kaasa lõpmata palju arusaamatusi ja sekeldusi. Muidugi on võimalik, et haiguskindlustuse seadusi ja määrusi võib tõlgitseda vahest mitmet viisi, kuid et seda mitmet viisi tõlgitsemist ära hoida, on seaduste ja määruste seletamine tehtud ülesandeks kindlustusnõukogule. Revideerimise aktis pannakse ette „vähem maksetud“ abiraha sünnitajale välja maksa. Kui haigekassa juhatus selle ettepaneku, mis ei ole kooskõlas kindlustusameti otsusega, täidaks otsekohes, kes siis oleks kannud vastutust väljamaksetud summade eest, kui pärastpoole selguks, et kindlustusamet jääb ikkagi oma endise otsuse juure, kuid seejuures ka haigekassa peakoosolek ei ole nõus lisaks väljamaksetud summadega? Seadus lubab maksa sünnitajale $\frac{1}{2}$ —1 tasu piirides. Millistel alustel revident nõuab, et see „ühtlane“ abiraha peab olema just nagu teenistuse piires, aga mitte $\frac{2}{3}$?

Valimiskomisjoni liikmeile makseti tasu mitte valimiste korraldamiste eest (see on juhatuse ülesanne), vaid puhtkantseleilise töö tegemise eest, nagu on häälele lugemine jne. Kuna kõik tööd tuleb teha juhatuse korraldusel, juhatusel aga seda ise teha ei olnud võimalik, tuli keegi juure palgata. Juhatus palkas selleks valimiskomisjoni liikmeid. Ei põhikirjas ega ka teistes määrustes ei ole keeldud, et juhatuse ei tohi palgata kassa teenistusse isikuid, kes kuidagi on seotud peakoosoleku otsusega. Valimiskomisjoni liikmed ei ole valitud volinike peakoosoleku poolt, vaid on seatud üles põhikirja par. 59 ettenähtud valimisgruppide liikmete koosolekute poolt, missuguseil koosolekudel ei ole õigusi teha mitte mingisuguseid otsuseid, mis vastaksid peakoosoleku otsusele, seega ei tule ka valimiskomisjoni liikmeid lugeda peakoosoleku poolt valituks, vaid lihtsalt teatud liikmete gruppide poolt üles seatud või soovitatud ja kes vas-

tavalt sellele juhatause poolt teatud ülesannete täitmiseks palgatud.

Lõpuks, mis puutub varanduste arvestamisesse ja varanduste väärtuste kustutamisesse, siis tegi revident-instruktor haigekassa bilansi sellaselt ümber, et paigutas bilansi passivasse vallasvara arve nimetuse all summa kr. 1320.85, missugune summa iseenesest kujutab haigekassa algusest peale muretsetud ja ostetud vallasvara algväärtust (ilma amortisatsioonita), kuna sealjuures passivasse jättis ta alles väikeste muudatustega juba enne haigekassa bilansis olnud vallasvara amortisatsiooni kapitali arve kr. 498.37. Bilansi aktivasse paigutas samuti vallasvara arve nimetuse all kr. 1320.85, s. t. vallasvara muretsemise algväärtuse. Niiviisi kujunes revident-instruktori poolt ümber tehtud bilanss sellaseks, et aktivas figureerib vallasvara oma algväärtuse täielises algsummas, passivas on näidatud tema amortiseeritud osa ja pealeselle ka veel vallasvara kapital muretsetud vallasvara algväärtuse summas. See ei ole õige. Balti puuv.-vabr. haigekassal ei ole üldse ei põhikirjas ega ka kuski peakoosoleku otsuseis nähtud ette vallasvara kapitali, kuna vallasvara muretseti eelarve korras tegevkapitali arvel ja moodustas sellega oma tegeliku väärtuse järgi ühe osa, kuhu alla oli paigutatud tegevkapital.

Kui Balti puuv. haigekassa raamatupidamises oli varem näidatud inventari kapital, siis ei olnud see muud kui teatud osa tegevkapitalist ja viimast eraldatud ainult selleks, et näidata summat, milliseiga oli tõeliselt tegevkapital koormatud vallasvara tõelise tegeliku väärtusega, kuna B. p.-v. haigekassa bilansis see osa tegevkapitalist, s. t. n.-n. inventari kapital ühes amortisatsiooni kapitaliga, võrdus alati täpselt vallasvara arve summaga bilansi aktivas. See ei võinudki millalgi olla teisiti, kuna aktivas näidati vallasvara algväärtust, inventari kapitalis aga osa, mis vallasvara oli veel väärt praegusel silmapilgul, ja amortisatsiooni kapitali arvel näidati varanduse väärtuse kaotust, s. t. seda summat, mille võrra oli oma ajal vähendatud tegevkapitali.

Vallasvara kustutamist on B. p.-v. haigekassas varem toimetatud täiesti õigesti ja nimelt amortisatsiooni kapitali kaudu: täiesti nii, nagu seda kinnitusnõukogu juhised näevad ette; s. t. vallasvara väärtuse kaotuse võrra on juba omal ajal tegevkapitali vähendatud, s. t. debiteeritud.

See omal ajal varanduse väärtuse kaotamise summa võrra amortisatsiooni kapitali krediteerimine ja tegevkapitali debiteerimine ju ometi ongi vastava ülekande tegemine tegevuskapitalist amortisatsiooni kapitali täiendamiseks, mis on tehtud ja mille kohta ometi revideerimise akt ütleb ekslikult, et see on jäänud tegemata. See asjaolu, et juba haigekassa endises

bilansis on passivas amortisatsiooni kapitali all Kr. 537.73, on ju selgeks näiteks, et vastav ülekanne, mida revideerimise akt eitab, on tehtud enim.

Kuna aga revideerija arvates seda enim tehtud ei ole, siis on ka selge, et tema oma bilansi ümber tegemisel veel kord debiteerib tegevkapitali vallasvara kustutatud summa suuruselt ja tekibki tema poolt ümber tehtud bilansis seisukord, kus vallasvara on üldse algusest peale muretsetud kr. 498.37 võrra vähem kui on näidatud vallasvara kapitali pluss amortisatsiooni kapitali all, kuna selle juures mitte mingisugust erikapitali vallasvara muretsemiseks moodustatud ei ole.

Kindlustusnõukogu juhised näevad ette kaht moodust varanduste amortiseerimiseks või nende väärtuse kustutamiseks haigekassa raamatupidamises. Üks on lihtne amortiseerimine, s. t. lihtne varanduse väärtuse kustutamine, kus võrdelt vähendatakse aktivast vallasvara arvet ja samavõrdelt tegevuskapitali; teine on amortisatsiooni kapitali kaudu, kus aktivas jäetakse varandus täiesti oma endises ulatuses püsima, selle asemel luuakse aga amortisatsiooni kapital ja varanduse kustutamisel vähendatakse tegevuskapitali kustutatud varanduse väärtuse osa suuruselt ja suurendatakse amortisatsiooni kapitali. See viimane moodus ongi B. p.-v. haigek. olnud tarvitusel. Kindlustusnõukogu seletus ütleb selle juures ka, et mõlemad asjad on täiesti iseasjad. Sellest tuleb ka järeldada, et neid mõlemaid viise ei saa tarvitada mitte milgi tingimusel ühekorraga, kuid revident-instruktor on katsunud oma parandatud bilansis seda siiski teha ja sellepärast on ka tulemusel, et kuigi haigekassa juhatus omal ajal on vallasvara kustutanud ainult kr. 498.37 võrra, on revident-instruktori bilansi järgi tegevkapitali debiteeritud ehk tegevkapitali vähendatud selle arvel 2 korda sama summa võrra.

Bilansi ümber tegemisest eelpool nimetatud andmete alusel, kus bilanssi paigutatakse haigekassa kreditorideks uusi isikuid, kellele tuleb vastuvajdlemata täiendavalt välja maksa (käitise tööseisaku päevade eest kr. 381.09 ja sünnitajaile kr. 123.87), kuna need küsimused, kui puhtpõhimõttelised, ei ole veel leidnud kindlustusameti või kindlustusnõukogu sanktsiooni, samuti ka valimiskomisjoni liikmeile maksetud tasu nende käest tagasi nõudmist (kuigi selle väljamaksmisega ka volinike peakoosolek on päri, ei saa haigekassa juhatus pidada õiglaseks, pealegi veel, kus bilanss on ümber tehtud osas, mis puudutab vallasvara kustutamist mitte õiglaselt.

Eelnimetatud põhjusil kuulas ka peakoosolek 26. aprillil s. a. juhatause seletused revideerimise kohta ära, tunnustades ennast solidaarseks juhatause tegevuse ja seletusega.

Sadamatöölise haiguskindlustusest.

A. Offenbach.

Sadamatöö iseäralduseks on see, et tööolijad ei oma pidevat tööviibimist. Kuigi puudub järjekord töösaamisel, on siiski nii, et tööline, tehes laeva tühjaks, jääb mõneks päevaks jängmist laeva ootama. Ainult vähesed teevad päevast-päeva pidevalt tööd. Ainult aidatöölised on päevatööl ja teevad se-

da tööd ka siis, lkui sadamas on laevu. Teistel päevadel nad seda tööd ei saa, lkui sadamas ei laadi ega lossi ükski laev. Harilik statistika näitabki alatiste sadamatöölise kaadri juures, et sadamatöölised teevad umbes $\frac{1}{4}$ aastat tööd, lkuna $\frac{2}{3}$ aastat nad on töötä. Sellast töötajate arvu võiks arvestada umbes

800 peale, kuigi sadamas on registreeritud 2,5 tuhat töelist. Sadamatöölised teenivad päevas 4—5 krooni ümber.

Kui sadamatöölisele asutada haigekassa, tuleks neilt maksu võtta kategooriate järgi. Võiksime sadamas luua 3 kategooriat: I kategooria maksab kuus 1,20 kr., millele ettevõtjad maksavad juure 2,40 kr., II kategooria maksab kuus 1 kr., millele ettevõtjad maksavad juure 2 kr., III kategooria maksab kuus 80 senti, millele ettevõtjad maksavad juure 1,60 kr.

Haigekassamaksu on kohustatud iga tööline maksma, valides ise kategooria. Haigekassa üldtulu võiks selle maksu juures aastas olla Kr. 13.440.—.

Et kassa oleks võimeline rahalisi kulutusi tegema, selleks tuleb luua teatud ooteaeg, ütlemine 1 kuu, mille jooksul siis ka summad laekuvad, ja juba teisest kuust peale alatakse abi- ja ravikorraldamise andmisega. Abistamist võiks alata kolmandast päevast.

Abinormid võiksid olla: I kategoorias kuus 30 kr. (päevas 1,20 kr.), teised kategooriad vastavalt sissemaksu osa vähenemisele. See-ega näiteks saaks II kategooria päevas 1 kr. ja III kategooria 80 senti.

Sünnitusabi tuleks kõigile kategooriaile jätta ühesuurune, 30 päeva abiraha suurus.

Matuseabi tuleks anda I kategooriale Kr. 24.—.

Arstiabi olgu hinnata ambulatoorne, ravi kodus ja kliinikus.

Perekonna abistamine sünniks võimaluste järgi.

Praegu maksvate seaduste alusel juhivad haigekassat töölised. Ka sadamatöölise haigekassas peaks see nii jääma.

Küsimus on, kas luua üleriiklik sadamatöölise haigekassa või kohalikud kassad. Üleriikliku haigekassa poolt räägib see asjaolu, et näiteks Narva-Jõesuus või Tartus Emma-joel on töölise arv väike ja nad kahtlemata ei suuda oma iseseisvat haigekassat ülal pidada.

Haigekassat juhiks volinikud, kes valitakse sadamatöölise üldkoosolekul. Need volinikud valiksid siis kassa juhtiva ja järelevalve organid ning kinnitaksid ka iga-aastased abistamise normid. Volikogu moodustaksid kohtadelt valitud esindajad ja ta võiks olla kõige rohkem 50-liikmeline või iga 75 sadamatöölise kohta 1 volinik. Keskkohat asuks Tallinnas.

Palestiina sotsiaaloludest.

Veriste sündmuste puhul Palestiinas vaatleme lähidalt sealseid sotsiaalolusid.

Juutide pöördumine oma uuele kodumaale, Palestiinas, on saanud poliitiliseks faktiks. Keegi inglise ajakirjanik külastas hiljuti Palestiina juutide asundusi ja kirjutas oma muljeist inglise ajakirjas „Labour“.

Uuesti sisserännanud juutide poolt loodud asundusi võiks tänapäeval vaadelda kui utoopilises sotsialismis mainitud asundusi. Sionismil on õieti kaks põhitegurit: üks on sügavusklikkus ja teine kodutu ja rõhutud rahva otsing oma kodu järgi. Kuid siiski on raske ette kujutada linnaga harjunud juute võtmas endale elukutseks lihttöölise tegevust ja keeldumist suurlinnast. Nad on õieti võtnas endale seda tegevust, mida propageeris Tolstoi — pöördumist lihtsate eluviiside juure.

Need vaated avaldavad mõju ka sisserännanud juutidele. Peab juba alguses märkima, et sisserändajate enamik ei ole juhuslik element, vaid on juudid agentuuride poolt väljaotsitud kõrge vaimse tasemega inimesed.

Keegi, ka ägedaim juutide vaenlane, ei võiks juudi rahvast nimetada rumalaks ja mahajäänud rahvaks. Seepärast ei peaks inimesta, kuivõrd hästi nad on korraldanud oma kolonizatsioonipoliitika Palestiinas. Suurem jagu asunistest on pärit Venemaalt, Lääne-Euroopast on neid vähe tulnud ja Saksamaalt väljaatud juutide protsent teeb välja õige väikese arvu. Seepärast on ka Vene sotsialismi mõju juutide seas suur. Kuid need on juudid, kes tulid Venemaalt nõukogude võimu maksmapanemise ajal. Enamlased võitsid 1918. aastal Venemaal, vähemlased kaotasid, kuid nende ideed võtsid

omaks väljarännanud juudid ja töid nende ideede teostamise Palestiinas.

Võiks märkida veel seda, et juudi rahvuse nõukogu (Jewish National Council) hoolitseb juutide hariduse ja tervishoidlike küsimuste eest, olles abiks valitsusele (Palestiina on Inglise mandaatmaa). Haiguskindlustuse eest, mis on rajatud vabatahtlikkuse süsteemile, hoolitseb juudi töölise liit (Jewish Federation of Labour). Juudi agentuurid üle maa korraldavad asunike tegevust ja hoolitsevad nende perekondade eest. Ja seda on hädasti vaja. Paljud kohad on malaariahaigusele soodsad, samuti on uusi asunikke ootamas igasugused raskused, mis seisavad ees igal uuel algatusel. Kõik ostud ja müügid on seatud kooperatiiv- alusele.

Nende tingimuste juures on välja arenenud kaht liiki kolooniaid. Ühed on asutatud kooperatiivsele, teised kommunaalsele alusele. Esimeste juures võiks märkida, et need moodustavad ühistegelisel alusel varjatud väikesi majapidamisi, näiteks Nahalal ja Vale of Jezreel. Need asuvad äärmiselt malaariarikkal maal. Majad on korralikud ja idüllilised ja oleksid nagu vastolus kogu ümbruse kõrve- maastikuga.

Teised kolooniad on võtnud aluseks ühis- majapidamise, kus ei ole eramajandust, vara jne. Kellelgi ei ole raha taskus, keegi ei oma rohkem kui riided seljas, paljudes kohtades on isegi riided ühiskonna omad. Mitte kaugel Jaf- fast 25 aastat tagasi asutatud sellane koloonia — Degania — on kujukaks näiteks sellest. Koloonia paremuseks on see, et ta asub võrd- lemisi heas kohas, kus on palju palme ja aedu. Ajakirjanik külastas samasugust asundust Ghiwath Brenner.

Koloonia on toodelnud kaupa 9000 naelsterlingi eest (1 naelsterling = Ekr. 18.35). Kogu tulu läks ühiskassasse. Kogu koloonia elanike kulu on aastas 500 naela. Uute immigrantide Palestiinasse asumiseks on see koloonia annud 2000 naela. Võiks märkida seda vaimustust, mis valitseb koloonia elanike keskel. Kuigi elu on vaene ja raske, on asunikud intellektuaalselt väga kõrgel järjel. Iga lihttöeline koloonias liigub iseteadlikult ja täiesti õnnelikuna oma kaasvõitlejate keskel.

On muidugi olnud juhtumeid, kus ühismajapidamisele rajatud kolooniad pöördusid kooperatiivalusele (eraomanduse õiguse säilitamiseks). Seda ei takistata millegagi. On aga olnud ka vastupidiseid nähtusi. Igal juhul on mõlemad näidanud oma elujõulisust.

Selge on, et sellast eluviisi ei saa teostada igal pool Euroopas. Säärased ühismajapidamise võivad korraldada ainult need, kes selleks on juba vaimselt küpsed.

Sotsiaalkindlustus N. Venes.

Sotsiaalkindlustuse alla SSSR-is kuuluvad ilma erandita kõik töötajad, kes saavad töötasu, s. o.: kõik töölised, teenijad, teaduse- ja kunstinimesed, koduteenijad jne.

Sotsiaalkindlustuse seadus annab igale kindlustatule õiguse abi saamiseks kindlustuskassast 66—100 protsenti, arvates töötasu järgi haiguse, õnnetuse ja ajutise töövõimetuse korral.

Töötajail on pensioniõigus kroonilise töövõimetuse, vanaduse ja väljateenitud aastate puhul; perekonnatoitja surma korral saavad pensionilesk ja lapsed.

Sünnitajad saavad abi ja on tööst vabastatud: naistöölised 2 nädalat enne ja 2 nädalat pärast sünnitamist; naisteenijad 1½ kuud enne ja 1½ kuud pärast sünnitamist. Selle aja kestes, kus rasedad ja sünnitajad on tööst vabastatud, saavad nad kindlustuskassast toetust terve töötasu suuruses.

Kindlustuskassad abistavad ka kassaliikmete perekondi, vallasemasid jne.

Peale individuaalse abistamise SSSR-i sotsiaalkindlustus korraldab töötajaile ka laialdaselt üld-ühiskondliku abi: ehitab ja peab ülal sanatooriume, puhkekodusid, lastekodusid, lastesõimi, piimakööke ja lõpuks võtab õige suures määral osa ka elukorterite ehitamisest. Üld-ühiskondliku abistamise viisil on N. Vene kindlustuskassades õige suur osa, kuna rahva ainelise olukorra üldine paranemine ja kultuurilise taseme tõus, töö- ja tervise kaitse ja valmistuse hädaohutuse tehnika täiendamine, laialdased abinõud tervi-

sekaitse alal järjekindlalt vähendavad haigestumiste, surevuse, õnnetusjuhtumite jne. arvu, samal ajal aga sotsiaalkindlustuse eelarve kasvab ühes töötajate arvu ja töötasu suurenemisega. 1936. a. oli see eelarve üle 8 miljardi rubla.

Kindlustusfond moodustatakse ettevõtete ja asutuste maksudest, mis teeb 11—20 protsenti töötasust.

Töölised ja teenijad, see on — kaasaosalised, ei tasu kindlustusmaksu.

Sotsiaalkindlustuse fondide valitsemine ja kulutamine on täieliselt kutseseühingute haldamises. Kontrolli teostavad kindlustusdelegaadid, volinikud, keda valivad ettevõtete ja asutuste töölised ja teenijad.

Tihedat sidet kindlustuskassade ja kindlustatute vahel tagatakse sellega, et SSSR ettevõtteis on üle 200.000 väljamaksupunkti; seejuures on terve sotsiaalkindlustuse korralduse administratiiv- või valitsemiskulud alla 1 protsendi kogu kindlustusfondi kuludest.

1935. a. oli üldkulusid üle 6 miljardi rubla, arstiabikulud, hoolimata arstiasutuste tunduvast tõusust, 1,5 miljardit rbl. Abirahadeks ajutise töövõimetuse, raseduse, sünnitamise korral ja haigeile perekonnaliikmeile kulutati 996 miljonit rubla. Pensionideks ja invaliididele töö organiseerimiseks kulutati 993 miljonit rbl. Umbes 40.000 invaliidi on invaliidide majades, mida peavad ülal kindlustuskassad.

Lastesõimedele, lasteaedadele ja piimaköökiudele kulutati 1935. a. 485 miljonit rbl., puhkekodudele ja sanatooriumidele 400 milj. rbl. Haiglale, lastesõimedele, puhkekodude ja sanatooriumide ehitamiseks läks 280 milj. rbl.,

tööliste elukorterite ehitamiseks 980 milj. rbl.

Tööpuuduse vastu kindlustamiseks summasid ei kulu- tata, sest alates 1931. aastast on SSSR-is tööpuudus likvideeritud.

Sotsiaalkindlustus, mida juhivad kutseühingud, abistab vaid neid isi- kuid, kes töötavad palgalistena. Kol- hooside talupoegi, sõjainvaliide, pime- daid jne. abistatakse riiklike orgaanide

— sotsiaalse hoolekande rahvakomis- sariaatide — poolt, mis asuvad SSSR-i vabariikide juures.

Kuni 1917. aastani maksid Vene- maal samad 1912. a. haiguste ja õn- netuste vastu kindlustamise seadused, mis piiririikides, ka Eestis. Õnnetus- kindlustus Eestis on praegugi teosta- tud sama seaduse alusel, kuna haigus- kindlustuse seadust muudeti märksa 1917. a.

Tuleb käia määruste järgi.

Sama tuleb arvata ka haigekassade kohta.

Riigikohus on annud põhimõttelise tähtsu- sega otsuse end. Kuressaare linnavalitsuse liik- me Hermann Sanniku protsessis tema teenis- tusest lahkumise puhul kolme kuu palga maksmise asjas.

Tallinna ringkonnakohus tühistas 15. märtil 1935. a. siseministri protesti põhjal Kures- saare linnavalikogu otsuse 2. maist 1934. a. endisele linnavalitsuse liikmele Hermann Sanni- kule teenistusest lahkumise puhul kolme kuu palga määramise kohta põhjendusel, et Kures- saare linnavalikogu otsus ei ole kooskõlas Ku- ressaare linnavalikogu enese poolt tehtud põhimõttelise otsusega, 8. veebruarist 1928. a., valitud ametnikele ametist vabastamisel palka edasi mitte maksa.

Riigikohtule antud revisjonikaebuses palus Heramnn Sanniku volinik adv. A. Jõeäär tä- histada ringkonnakohtu otsuse, seletades, et volikogu otsuses on tähendatud, et kolme kuu palk maksetakse H. Sannikule tema teenistu- sest lahkumise puhul.

Riigikohus ütleb järgmist: Kaebaja seletab õigesti, et linnaseaduse par. 123 ei võinud olla tähtsuseks H. Sannikule tasu määramisel, sest käesoleval juhul ei ole tegemist teenistusse astuva või teenistuses seisva ametniku palga määramisega või selle palgamäära muutmise- ga, vaid teenistusest lahkunud ametnikule eri- tasu või toetuse määramisega uue linnavoli- kogu poolt. Linnaseaduses ei ole erinorme, mis keelaksid toetuse määramise linnateenistu- sest vabastatud või sellest vabanenud ametni- kele. Nii tuleb võtta õigeks, et linnavalikogu, mis on linnavalitsuse kõrgeim orgaan, võib oma endisile ametnikele nende ametist vabas- tamise puhul määrata tasu.

Kuid käesoleval juhul oli Kuressaare linna- volikogu oma otsusega 8. veebr. 1928. a. pan- nud maksa üldkorra linnaomavalitsuse ametnikele tasu maksmise kohta nende va- bastamisel teenistusest ja selle üldkorra järgi ei tule linnavalitsuse liikmeile tasu maksa nende ametist vabanemisel. Üldkorras ei ole mingisuguseid erandeid ette nähtud. Kui lin- navolikogu on pannud maksa teataval alal üldreeglid, siis peab linnavalikogu ka ise

nende üldreeglite järgi käima sellesse alasse puutuvate asjade otsustamisel seni, kuni ta ei ole üldreegleid muutnud. Kui Kuressaare lin- navolikogu tahtis mingisugustel erilistel põh- justel määrata H. Sannikule tasu ametist va- bastamise puhul, siis oleks ta pidanud kõige- pealt muutma 8. veebruaril 1928. a. maksmä- pandud üldkorra tasu maksmise kohta linna ametnikele nende ametist vabastamise puhul, nii et see oleks õigustanud linnavalikogu Sanni- kule tasu määrama, ja Hermann Sannikule tasu määramise otsustamisel oleks pidanud linnavalikogu toimima ikkagi selle üldkorra kohaselt. Talitada konkreetsel juhtumel vastupidiselt nende juhtumite kohta maksmä- pandud üldkorrale ei ole seadusepärane.

Ettetoodud põhjustel riigikohus otsustas endise Kuressaare linnavalitsuse liikme Her- mann Sanniku revisjonikaebuse jätta taga- järjeta.

Seda otsust silmas pidades tuleb arvata, et ka haigekassad peavad vankumatult pidama kinni nende eneste poolt maksmäpandud üld- määrustest, aga ei või mõnedel juhtumel üksikule kassaosalisile teha soodustusi, mis lähevad lahku peakoosolekute poolt kõikide kassaosaliste kohta maksmä pandud üldmää- rustest, kui sääraseid erandeid määrustega lubatud ega ette nähtud ei olnud. Vastasel korral ei oleks peakoosoleku otsused seaduse- pärased ega leiaks kinnitamisest kinnita- mist. Sellega ei või, näiteks, anda ühele kassaliikmele selle perekonnaliikme surma või sünnituse puhul abiraha, kui see määrustes ettenähtud tähtaega (ütleme 2 kuud) ei olnud haigekassas perekonnaliikmena registreeritud ja kui säärane tähtaeg üldiselt kõikide kohta oli ette nähtud, sest käesoleval juhul tuleb arvata tööliste haiguse vastu kindlustamise seadus võrdseks linnaseadusele ja haigekassa peakoosolek võrdseks linnavalikogule.

Sellega tuleks haigekassadel määrusi koostades ja neid maksmä pannes arvestada käesolevat riigikohtu otsust, ning soovides endale jätta mõnel juhul ka määrustest hoo- limata tegevusvabadust, tuleks ka säärased erandid määrustes ette näha.

P. P.

Kindlustusnõukogu otsuseid.

üldkoosolekult 5. märtsil 1936. a.

Viljandi ühishaigekassa seletusepärimine 17. XII 1935. a., nr. 1005, haigekassa vastu TTS II peatüki määrustele põhjenevate nõudmistele esitamise õiguste kohta.

Viljandi ühishaigekassa on kirjaga, 17. XII 1935. a., nr. 1005, pöördunud Kinnitusnõukogu poole seletuse saamiseks:

Kas tööst. töö sead. kolmanda peatüki määrustele põhjenevaid nõudmisi haigekassa vastu saab tõsta (kohtulikke) peale kassaliikme ka kolmas isik, näit.: tööliste kinnitusühisused, haiglad või ettevõtted, kui need on töölisele-haigekassaliikmele võimaldanud või tasunud töövigastuse ravimise eest Kinnitusnõukogu üldkoosoleku, 20. veebr. 1926. a., seletuse kohaselt (H. Evert ja J. Põllupüü „Tööstuslise Töö seadus“, lhk. 233), või jäävadki kinnitusühisuse poolt tasutud ravikulud lõplikult selle kanda?

Seletus on tarviline, kuna ühistegeliste ja omavalitsusasutuste ettevõtete tööliste kinnitusühisus, olles tasunud tööliste-kassaliikmete ravimise kulud väljaspool Viljandit (kuna haigekassa väljaspool Viljandit ravi ei anna ega vastavaid soodsaid lepinguid ei ole sõlminud), nõuab need kulud ettevõtjalt sisse ning need omakorda pöörduvad ravikulude tagasisaamiseks haigekassa poole põhjendusega, et haigekassa on ravimise TTS § 304 põhjal oma kätte võtnud. Sellega on siis tekkimas ringkäik, et kinnitusühisus tasub küll vastavalt ülalnimetatud Kinnitusnõukogu seletusele ja TTS § 395 ravimiskulud, kuid lõpuks nõutakse nende kulude tasumist ikkagi haigekassalt, kuhu ravisaanud tööline liikmena kuulus.

Kinnitusnõukogu, küsimuse arutanud, leidis:

Kinnitusnõukogu üldkoosolek, 20. veebruaril 1926. a. otsustas, et juhul, kui tööõnnetuse läbi vigasaanu, kes on liige niisuguses haigekassas, mille TTS § 304 põhjal on võtnud enda korraldusse kassaliikmete ravimise, tahab tasuta ravi säärast haigekassalt, siis peab see haigekassa seda temale võimaldama. Ei rahulda aga vigasaanut haigekassa arstiabikorraldus ja ta ravib end omal kulul, siis võib ta nõuda ravikulude tasumist vastavalt kinnitusühisuselt. Kas kinnitusühisusel on õigus sel viisil tehtud kulusid nõuda kelleltki tagasi, seda TTS ega Kinnitusnõukogu ülalnimetatud otsusest ei nähtu, kuid on täiesti selge, et tööstuslikult ettevõtelt, milline kuulub haigekassa alla, ja mille tööliste ravimise on enda peale võtnud haigekassa, ei saa eraldi enam vigasaanu suhtes mingisuguseid ravikulusid nõuda.

Viljandi ühishaigekassa 17. detsembri 1935. a. kirjast nr. 1005 nähtub, et käesoleval juhul ei ole tegemist tööliste rahulolematusega haigekassa ravi suhtes, vaid see haigekassa ei anna ravi väljaspool Viljandit ega ole selleks sõlminud vastavaid soodsaid lepinguid, sundides sellega kassaliikmed tööõnnetuste korral ravima end esialgu omal arvel ja hiljem nõudma ravikulude tasumist kinnitusühisuselt.

Eeltoodud arvestades Kinnitusnõukogu üldkoos-

otsustas:

seletada Viljandi ühishaigekassale, et sel tuleb korraldada ravi ka väljaspool Viljandit asuvate tööstuslike käitiste töölistele, vaatamata sellele, kas need töölistel vajavad ravi haiguse või tööõnnetuse tagajärjel.

Eesti Haigekassade Liidu palve, 6. XII 1935. a., nr. 983, töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonnale kinnitusametite kodukorra täiendamise kohta.

Kirjaga 6. XII 1935. a. nr. 983 on Eesti Haigekassade Liit pöördunud töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna poole ja palunud, et Kinnitusnõukogu täiendaks kinnitusametite kodukorda selles mõttes, et haigekassade peakoosolekute otsuste kohta kinnitusametid võtaksid seisukoha hiljemalt ühe kuu jooksul protokolli kättesaamise päevast arvates.

Edasi palub EHL täiendada kinnitusameti kodukorra § 4 sellega, et selles paragraafis nimetatud aruanded ja ettepanekud saadetakse ka arutuseleolevate küsimuste asjaosalistele.

Samuti palub EHL kinnitusameti kodukorda täiendada paragraafiga, mille järgi kinnitusameti otsuste peale edasikaebused saaksid kinnitusametite poolt Kinnitusnõukogule edasi saadetud hiljemalt ühe kuu jooksul kaebuse kättesaamise päevast arvates.

Kinnitusnõukogu üldkoosolek, Eesti Haigekassade Liidu poolt esitatud soovivaalduisi arutanud ja käsitades Kinnitusnõukogu seadust ning kodukorda,

otsustas:

võtta vastu soovivaalduis, et

1) Kinnitusametite koosolekuid peetakse seevõrd tihedasti, et kinnitusametile otsustamisele kuuluvad toimetused ei jääks kauaks seisma ja et tööinspektor, kui ta leiab, et haigekassa peakoosoleku otsus ei ole kooskõlas seaduse ja haigekassa põhikirjaga, teeks kinnitusameti esimehele ettepaneku kinnitusameti koosoleku kokkukutsumiseks seevõrd aegsasti, et kinnitusameti koosoleku kokkukutsumine takistusteta oleks teostatav hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates haigekassa peakoosoleku protokolli saamisest.

2) Kinnitusameti päevakorras olevate küsimuste kohta toimetused oleks tööinspektori kantsleis kinnitusameti liikmetele ja asjaosalistele vaatamiseks ja väljavõtete tegemiseks vähimalt kaks päeva enne kinnitusameti koosolekut.

*

Eesti Haigekassade Liidu seletusepärimine, 6. XII 1935, nr. 982, haigekassades abirahade väljamaksmisel nõutavate volikirjade tõestamise asjus.

Eesti Haigekassade Liit on kirjaga 6. XII 1935. a. nr. 982 pöördunud töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna poole ja palunud Kinnitusnõukogu seletust, kas on haigekassades abirahade väljamaksmisel naisele ja teistele perekonnaliikmetele nõutav haige volitus, mis on tõestatud poliitisei või mõne teise vastava ametiasutuse poolt.

Seni on haigekassad abiraha välja maksnud ilma poliitisei jne. poolt tõestatud volituste nõudmiseta, seejuures pole arusaamatusi ja kuritarvitusi olnud.

Poliitisei jne. poolt tõestatud volituste nõudmine toob kassaosalistele abiraha kättesaamisel väga suuri raskusi. Sageli on haige säärases seisukorras, kus ta pole suuteline volituste andmiseks, kuid tema ravimine ja ta perekonna ülalpidamine vajab tungivat, et abiraha välja makstaks ega viivitaks sellega niikaua, kuni haige paraneb ja volitusi vorminõuetele vastavalt suudab anda oma naisele, lastele või kellelegi muule, kes ta eest hoolitseb. Haigekassaosaliste perekonnaliikmed, kes

nende ülalpidamisel elavad, on registreeritud haigekassas.

Politsei jne. poolt tõestatud volikirjade nõudmine toob haigele lisakulu ja raskusi, mida ei ole tarvis. Haigekassade senine praktika tõendab, et säärase volikirjade nõudmine on ülearune ja otsustarbetu, kuna seni väljakujunenud korra järgi käies on küllalt tagatise, et abiraha läheks sellele, kellele ta on määratud. Ka ei anna maksev seadus ega haigekassade põhikirjad tööinspektoritele mingit alust säärase volikirjade nõudmiseks.

Aruandja paneb Kinnitusnõukogule ette, anda Eesti Haigekassade Liidule alltoodud seletus.

Tööinspektorite peale on haiguskindlustusseadusega (TTS § 362) pandud haigekassade varandusliku seisukorra kui ka kassa juhatuse asjaajamise, arvepidamise ja aruandmise revideerimine.

Kui nüüd tööinspektoril on kohuseks haigekassasid revideerida, siis, loomulikult, peaks neil olema ka õigus juhtida haigekassa juhatuse tähelepanu kõigile puudustele, mis ilmnevad revideerimisel.

Üheks suurimaks puuduseks haigekassade arvepidamises on senini osutunud puudulikud dokumendid haigestunud kassaliikmeile maksetud abiraha ja muude sammete kohta. Sageli ei saa neid üldse pidada dokumentideks, mis tõendaks, et abiraha ka tõesti õigele isikule maksetud, sest puudub toimetuses igasugune tõendus selle kohta, et see isik, kellele abiraha on määratud, selle ka kätte on saanud. Ilmnenud on terve rida juhtumeid, kus abiraha on haigestunute asemel võtnud vastu haigekassa ametnikud, juhatuse liikmed, teised kassaosaliised jne., kuid puuduvad toimetuses tõendused, et haigestunud neile kuuluva abiraha ka tõesti on saanud kätte. Asjaolu, et senini väga palju sel alal ei ole olnud kaebusi, ei tõenda veel seda, et asi oleks korras, sest üldiselt on ju teada, et enamatel juhtudel ei lähe tööline kaebama, vaid lööb käega ja jätab asja niisama. Igatahes ei ole see kord, et haigekassast maksetakse raha ükskõik kellele ainult heas usus olles, et see läheb õigesse kohta, mingisugune ideaal. Kui säärane kord tundub heana ja otstarbekana haigekassa ametnikele, siis ei ole sellega veel tõendatud, et see kord on hea ka haigekassadele, ja seepärast ei saaks ega tohiks säärase korraga leppida järelevalveasutused.

Kui abirahasaa ajal on raske muretseda õigeks-tunnistatud volikirja sellele, kelle ta saadab enda abiraha järgi, siis haigekassa, selle asemel, et anda raha ükskõik kelle kätte ainult heas usus, võib raha saata välja ka posti kaudu, mis võimaldab haigestunule abiraha saada kätte ilma volituste andmiseta ja haigekassale jääb postikiitungi näol seaduslik tõendus, et raha on maksetud sellele, kellele see kuulub. Pealegi võimaldab puudulike makstudõenduste tunnustamine kuritarvidusi, mida tõendavad korratused haigekassa sissetulekute ja väljaminekute alal (raiskamised haigekassa asjaajajate poolt) Kuressaare, Võru-Petseri ja Valga ühishaigekassades ning mõned vähema ulatusega arusaamatused mitmes teises haigekassas mitte väga kauges minevikus.

Mis puutub Haigekassade Liidu kirjas toodud väitesse, et tööinspektoril puudub alus säärase volikirjade nõudmiseks, siis jääb arusaamatuks, mis põhjusel Haigekassade Liit selle väite esile on tõstnud, sest teatavasti on volikirjade nõudmise küsimuse otsustanud kinnitusametid, mitte aga tööinspektorid. Tööinspektorid on vaid kinnitusametitele kannud ette tõsiasi haigekassade dokumen-

tide ja üldse asjaajamise ning aruande korra täitmise suhtes, seega on tööinspektorid täitnud ainult seadusega neile pandud kohustusi ja kinnitusametid samuti täiesti seadusepäraselt kasutanud neile antud võimu haigekassade korralekutsumiseks ilmnenud puuduste kõrvaldamiseks ja võimalikest puudustest hoidumiseks tulevikus.

Mis puutub küsimusse, kas võib haigekassa haigestunule kuuluvat abiraha või muid sammeid anda haigestunu perekonnaliikmete kätte ilma sellekohase volituse nõudmiseta, siis võiks neid sammeid haigestunule edasiandmiseks ilma sellekohase volituse nõudmiseta anda haigestunu seadusliku naise kätte, kuid ka sel juhul peab maksulehele või muule sellekohasele dokumendile tehtama märkus, et vastuvõtja oli haigestunu naine.

Kinnitusnõukogu üldkoosolek, asja arutanud, ei ühinenud aruandja ettepanekuga ja käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kokukorda

otsustas:

seletada kinnitusametitele, et nemad oma ettekirjutustes haigekassadele ei seaks üles sääraseid vormilisi nõudeid, mis tekitaks abisaajatele suuri raskusi abirahade kättesaamisel. Väljamaksetud summade eest on vastutavad haigekassa juhatused — nende eneste ülesanne on abinõusid tarvitusele võtta, et väljamaksetud abirahad satuksid õigetesse kättesse. Kinnitusnõukogu juhib haigekassade juhatuste tähelepanu nende vastutusele ja nõuab, et nad abirahade väljamaksmisel toimiks äärmise ettevaatusega, kuid selle juures enese kindlustamiseks võimalike nõudmistega vastu ei langeks üldistesse formaalsetesse, mis võiks tekitada abisaajale raskusi.

Kinnitusnõukogu juhib tähelepanu veel ühele asjaolule, mis ei tohi edaspidi enam korduda, nimelt on mõnedes haigekassades kassateenijad ja juhatuse liikmed võtnud välja abiraha, edasi toimetamiseks abisaajatele, missugune kord ei ole lubatav.

Kinnitusametitel, kes on võtnud vastu otsused, mis on vastolus käesoleva seletusega, tuleb need otsused muuta.

*

4. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusameti seletusepärimine, 21. IX 1935. a., üksikute käitiste ülemineku kohta ühe haigekassa alt teise haigekassa alla ja a.-s. Kreenbalti kirjakudumise osakonna töölisnõukogu sooviavaldus a.-s. Kreenbalti tööstuse Sindi ühishaigekassa alla arvamise asjus.

4. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusamet omal koosolekul, 21. septembril 1935. a., arutanud a.-s. Kreenbalti kirjakudumise osakonna tööliste palvet nimetatud käitise Pärnu ühishaigekassa alt Sindi ühishaigekassa alla arvamise asjus, on otsustanud pöörduda Kinnitusnõukogu poole seletuse saamiseks, kuidas tuleb talitada selles asjas, kuna praegu maksev haiguskindlustuse seadus ei näe ette üksikute käitiste ülemineku ühe haigekassa alt teise haigekassa alla.

Selles asjas on Kinnitusnõukogu poole pöördunud otseselt ka a.-s. Kreenbalti kirjakudumise osakonna töölisnõukogu ja palunud arvestada nende poolt etteodud seletusi ja arvata a.-s. Kreenbalti tööstus Sindi ühishaigekassa alla.

Kinnitusnõukogu üldkoosolek, asja arutanud, leidis, et loa andmine üksikule käitisele üleminekuks ühe haigekassa alt teise haigekassa alla ei kuulu Kinnitusnõukogu kompetentsi, vaid selle küsimuse otsustamine kuulub kinnitusametile. Maksva hai-

guskindlustuse seaduse ja Kinnitusameti seaduse järgi on kinnitusameti ülesandeks üldse haigekassade tegevuse järele valvamine ja kaasaaitamine, et see tegevus toimuks kõigiti normaalselt. Järelikult võib kinnitusamet ka teatud kaalutlustel otsustada ja lubada ka üksiku käitise üleminekut ühe haigekassa alt teise haigekassa alla.

Kinnitusamet aga enne asja arutamist peab selles asjas ära kuulama asjaosaliste haigekassade peakoosolekute seisukohad ning küsimust kaaluma väga tõsiselt ja üksikasjaliselt, et teatud käitise üleviimisega haigekassa tegevus ei saaks raskendatud, sest iga haigekassa arvestab tema alla kuuluvaid käitisi kassa tegevuse arendamisel ja vastavalt sellele, ka kohustuste suurendamisel, missugused võiksid jääda ära, kui kassa alla juba alguses kuulus vähem arv käitisi ja sellega ühes ka vähem arv kassaliikmeid.

Ülaltoodud arvesse võttes ja käsitades Kinnitusnõukogu seadust ning kodukorda Kinnitusnõukogu üldkoosolek

otsustas:

anda 4. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusametile ja a.-s. Kreenbalti kirjakudumise osakonnale ülaltoodud seletuse.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna ettepanek 5 tööstusalasse (I murrud ja kaevandused, II mineraalide ümbertöötamine, III metallitööstus, IV keemiatööstus, V nahatööstus) kuuluvate väike- tööstuslike ettevõtete TTS IV peatüki määruste alla arvamiseks.

Kinnitusnõukogu üldkoosolek, käsitelles Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda TTS IV ptk. § 382 p. 2 põhjal ja Kinnitusnõukogu üldkoosolekul, 19. juunil 1935. a., päevakorra punkt VIII all vastuvõetud otsuse kohaselt.

otsustas:

töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna poolt ette pandud nimekirjas loeteldud tööstuslikud käitised (1. tööinspektori jaoskonnast 80, 2. tööinspektori jaoskonnast 11, 3. tööinspektori jaoskonnast 20, 4. tööinspektori jaoskonnast 20 ja 5. tööinspektori jaoskonnast 59 tööstuslikku ettevõtet) arvata TTS IV peatüki (§§ 372—491) alusel tegutsevate kinnitusühisuste alla, arvates 1. aprillist 1936. a. ja Kinnitusnõukogu otsuse täitmise panna tööinspektorite peale.

*

Kindlustusameti otsuseid.

6. jsk. kindlustusameti 16. mai 1936. a. koosolekul oli läbivaatamisel Võru-Petseri üldhaigekassa 1935. a. aruanne.

Aruandja kandis ette, et Võru-Petseri üldhaigekassa 1936. a. aruande tabel 3 on koostatud oskamatul ja segaselt (% tagavarakapitali juurearvamise ja saldo osas). Tabel 4. ja 5. on tehtud välja- ja sissekanne mõõda minnes tegevuskapitalist, ning tabel 5. on kantud tegevuskapitali ülejääk tagavarakapitali, mis ei ole kooskõlas kehtivate määrustega. Aruandja tegi ettepaneku saata aruanne tagasi parandamiseks.

Kindlustusamet leidis, et aruandes sisuliselt vigu ei leidunud, vaid ainult vormiliselt, mille tõttu otsustas Võru-Petseri üldhaigekassa 1935. a. aruande kinnitada, kuid juhtida tähelepanu, et tulevikus tuleb täpselt pidada kinni määrustest. Aruande kinnitamise poolt oli 6 häält. Koos oli 9 liiget. Neist ei võtnud hääletamisest osa Võru-Petseri üldhaigekassa esinaja.

Samal koosolekul tuli arutusele 6. jsk. tööinspektori ettekanne Võru-Petseri üldhaigekassa 29. I. 1936. kuni 1. II. 1936. a. teostatud revideerimise üle.

Aruandja (tööinspektori) ettepanek oli: 1) kõrvaldada kõik aktis nimetatud puudused ja hoiduda tulevikus nende kordumisest, 2) volinikele maksetud päevaraha Kr. 15 peakoosolekust osavõtmise eest 23. IV 1935. a. tagasi nõuda. Ettepanekud võeti vastu 6 häällega 2 hääle vastu.

Võru-Petseri üldhaigekassa 19. apr. 1936. a. peakoosoleku protokoll võeti teadmiseks, samuti

võeti teadmiseks Valga üldhaigekassa 1935. a. aruanne.

Valga üldhaigekassa 10. veebr. — 14. veebr. 1936. a. revideerimistulemusena võeti vastu aruandja ettepanekud: 1) haigekassa juhatusel kõrvaldada kõik revideerimisaktis nimetatud puudused ja hoiduda tulevikus nende kordumisest, 2) tagasi nõuda väljaspool Valka elutsevaile haigekassa volinikele maksetud päevaraha 1. dets. 1935. a. peakoosolekust osavõtmise eest Kr. 8.25, 3) tagasi nõuda väljaspool Valka elutsevaile haigekassa volinikele maksetud päevaraha 1. dets. 1935. a. peakoosolekust osavõtmise eest Kr. 7.—, mis on vastolus kindlustusnõukogu otsusega (V.K.N. 26. VI 1915. a.), 4) Restu, Karula ja Laatre ühispiimatiliselt vähem-arvestatud haiguskindlustusmaks sisse nõuda, 5) Valga üldhaigekassa volinike 15. dets. 1935. a. peakoosolekul vastuvõetud määruste p. 48 kooskõla viia Tööstusliku tööseaduse § 319 eeskirjadega.

Haigekassad ei tohi ajalehti tellida.

6. jsk. kindlustusameti 16. mai 1936. a. koosolekul oli arutusel Valter Samosoni järelepärimine haigekassa arvel ajakirjanduse muretsemise asjus. Aruandja (tööinspektor) kandis ette, et V.K.N. 12. veebr. 1915. a. seletuse järgi haigekassa juhatust võib muretseda sääraseid raamatuid ja ajakirju, missuguseis leidub seaduste seletusi ja määrusi haigekassa edukaks valitsemiseks, kuid lubamata on muretseda haigekassa arvel üldist ajakirjandust. Aruandja arvates kuulub üldise ajakirjanduse hulka ka „Päevaleht“, „Uus Eesti“ ja „Elu“, mida haigekassa arvel ei saa muretseda. Kindlustusamet otsustas ühineda aruandja ettepanekuga ja V. Samosonile sellest teatada. Sedasama otsustati teatada ka Võru-Petseri üldhaigekassale.

Haigekassade tegevusest.

**Kärarikas volinike peakoosolek ühis-
haigekassas. Juhatus moodustati uu-
test isikutest. Tõsteti abiraha norme.
Arstiabi korraldamise normid jäid
endiseks. Aruanne lõppes ülejäägiga
ja kassaseis on tublisti paranenud.**

Pärnu Ühishaigekassa volinike peakoosolek peeti pühapäeval, 3. skp., ühishaigekassa ruumides. Koos oli rekordiline arv liikmeid — 110, üldisest volinike arvust 173.

Koosolek, mis paiguti kujunes kärarikkaks ja ägedaloomuliseks, kestis kella 11 hom. kuni kella 5 p. l. Siiski suudeti meeli hoida vaos ja päevakord võtta läbi. Kinnitati abirahade normide tõstmine seniselt $\frac{1}{3}$ haigla päevapalgalt $\frac{1}{2}$ -le ja $\frac{1}{2}$ päevapalgalt kodu $\frac{2}{3}$ -le. Arstiabi korraldamise normid aga jäeti endiseks, s. o., et iga kassaliige, kes töölt ei ole vabastatud haiguse tõttu, ning perekonnaliikmed ostavad arstirohtu apteegist välja oma rahaga ja esitavad nende üle arve haigekassale, kus tasutakse kulud. Need aga, kes on vabastatud haiguslehega, saavad rohud apteegist arvele.

Juhatuse valimine kujunes koosoleku kärarikkaimaks osaks, nagu see on peaaegu iga-aastane nähtus omavaheliste lahkarvamiste tõttu. 5 juhatuselise liikme kohale näiteks esitati 34 kandidaati. Senisest juhatuses jäi tagasi ainult üks liige, nimelt N. Anderson (a.-s. Seiler). Uute liikmetena valiti juhatusse P. Sneegs (a.-s. Seiler), H. Reinmann ja H. Karro (linatööstuse a.-s.) ja Hein Kalda (a.-s. Kreenbalti Sindi kirjukudumise osak.). Samuti valiti terves koosseisus uus revisjonikomisjon, kuhu said F. Upraus (linatööstuse a.-s.), Joh. Johanson (Kreenbalti Sindi kirjuk. osak.) ja Karl Herkel (a.-s. Seiler).

Koosolek kinnitas asutuse läinud-aasta aruande, mis lõppes 936 kr. ülejäägiga. Kassaseis oli 3. maiks s. a. 12.580,18 kr. möödunud aasta 5. maiks olnud 5.863,38 kr. vastu, seega enam kui poole suurem, missugune asjaolu on eriti märkimisväärne.

Koosolekul oli kõne all ka a.-s. Kreenbalti Sindi kirjukudumise osak. tööliste sooviavaldus Sindi haigekassa alla üleminemise asjas, millest aga ei saadud rahuldada keset eelarveaastat, kuna see Pärnu Ühishaigekassa eelarve täitmisele teeks takistusi. Küll aga otustati sooviavaldus rahuldada aastavahetusel.

Veel oli koosolekul kõnelusi haigekassa ametnike ja teenijate palkade suhtes. Soovitati praktikantide võtmise moodust j. m. teid kulude kokkuhoidmiseks. Mingeid seisukohti siiski vastu ei võetud.

Pärnu Ühishaigekassa 1933. a. eelarve on võetud vastu juba 8. detsembril 1935. a. Eelarve on viidud tasakaalu 69.100 krooniga. Sellest summast 20.000 kr. annab liikmemaks (2500 liikmelt), kuna niisama suur summa saadakse eelarve tuluna ettevõtjailt juuremaksu näol. Hambaarstimise kabinetis tehtud tööde arvel saadakse 3000 kr., kassaliikmetelt ravikapitali arvele 20.000 kr., kinnitatusühisusilt abirahade tagasimaksu 3000 kr. jne.

Suuremaiks väljaminekuiks on kassaliikmetele abirahadeks 12.000 kr., kassaliikmetele ravikuludeks 29.000 kr., perekonnaliikmetele ravikuludeks 12.650 kr., abirahadeks töönnetuse puhul 3000 kr., teenijate palkadeks 4.900 kr., hambaarstim. kabineti kuludeks 2.795 kr. jne. „Vaba Maa“, P. v. a.

Tartu Ühishaigekassa Uderna suvekoloonia

avati käesoleva 1936. aasta hooajaks 2. juunil. Koloonia tegevus kestab septembrikuu alguspäevadeni.

Kolooniasse võetakse vastu kosumist tarvitajaid, verevaseid ja kergele kujul kopsuhaigusi põdevaid haigekassade liikmeid ja nende perekonnaliikmeid. Lahtist tiisikust põdevaid vastu ei võeta.

Kui ruumi jätkub, võetakse vastu ka eraisikuid.

Koloonia asukoht on looduslikult kosumist tarvitajatele soodus; vaikes kohas, eemal suurtest läbikäiguteedest, 6—7 kilomeetrini ulatava männimetsa serval. Suplemise ja õngitsemise võimalust pakub Elva jõgi, kuhu on pool kilomeetrit metsateed.

Koloonia juhatajaks on arstiteadlane, millega on kindlustatud koloonias viibijatele alaline arstlik kontroll ja täieline arstiabi. Koloonia peetakse tarviline tagavara arsteid.

Suurimat rõhku pannakse korraldusele toitmisele, sest hea toitlustus on koloonia peavarimisevahendiks. Koloonia ruumid on avavad. Koloonias on 70 voodit, raamatukogu ja lugemislaud, kuhu on tellitud loetavamad ajalehed. Posti saab iga päev.

Tartu Ühishaigekassa on alati arvestanud seda, et Uderna suvekoloonia rahuldaks sel alal kõigi haigekassade nõudeid. Kolooniasse võetakse vastu kõigi haigekassade liikmeid ja nende perekonnaliikmeid, kui vastav haigekassa või tööandja on nõus tasuma koloonias viibimise kulusid. Haigekassade liikmeid võetakse vastu ka nende endi arvel. Koloonia viibimise kulud arvatakse välja hooaja lõpul, jagades tõelised kulud koloonias möödasaadetud päevade arvule. Iga haigekassa maksab oma liikmete koloonias möödasaadetud päevade peale langeva osa koloonia üldkuludest. 1935. a. tuli haigekassadel iga haiguspäeva eest maksa ainult kr. 1.35. Mida rohkem on koloonias viibijaid, seda odavam tuleb üksik koloonias veedetud päev.

Tartu Üldhaigekassa juhatus loodab, et kõik haigekassad Uderna suvekoloonias ravimise võimalust kasutavad ja oma kosumist tarvitajad kassaliikmed ja perekonnaliikmed saavad sinna.

Kolooniasse tuleb sõita Elva raudteejaama kaudu, kust kolooniasse on viis kilomeetrit. Elvas on voorimehi alati saadaval; sõidu eest Elvast Udernasse võetakse üks kroon. Mootorrongi kasutajad võivad sõita Uderma peatuskohani, kust kolooniasse on umbes $1\frac{1}{2}$ kilomeetrit.

Kolooniasse minejal tuleb võtta kaasa vastav saatekiri ja arstlik tunnistus. Pealeselle

ihu- ja voodipesu, käterätt, mõned taskurätid, silmapesuseep, hambahari ja -pulber ning muud asjad igale isiklike nõuete kohaselt.

Koloonia postiaadress: Elva, Uderna asundus, Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekoloonia. Telefon: Elva 71.

Juhatuse esimehe abi E. Neuman.

Asjaajaja: Karl Luukk.

Uued haigekassa volinike valimised. Tallinna ringkonna kinnitusameti istungil 2. mail otsustati tühistada Kuressaare Ühishaigekassa volinike valimised, mis leidsid aset mõni kuu tagasi. Uued volinike valimised viiakse läbi 1. juuniks.

Tartu Ühishaigekassa hambaarstimiskabinetti täiendatakse veel ühe moodsa elekterpuurmasina juuremuretsamisega, mis on osutunud vajalikeks kassaliikmete arvu tõusust tingitud töörohkeks. L.

Tartu Üldhaigekassa apteegi avamiseks on farmatsia inspektuuri poolt antud luba. Sellekohane teade jõudis Tartu Üldhaigekassale 21. mail. Apteegi avamise eeltööd on käimas. L.

— Kas arstide üleproduktioon? Oleme kuulnud aastate kestes hädaldamist arstide üldproduktioonist. Tegelikus elus on aga asi hoopis teisiti. Üks haigekassadest vajab suvekkuudeks arsti oma asutuse juhtijaks. Kuid mitmekuisest otsimisest hoolimata ei ole sellele ko-

hale leitud arsti. On kuulda, et mitmed arstikohad ka teistes asutustes, isegi kaitseväes, on täitmata, kuna nende täitmiseks ei leidu arste. Nii näeb tegelikult välja arstide „üleproduktioon“. L.

— Narva üldhaigekassale allub 152 kättist. Narva üldhaigekassa aastapeenikoosolekul vastu võetud aruandest nähtub, et kassale allub praegu 152 kättist 2082 ametniku ja töölisega, kellel on 1906 abiõiguslikku perekonnaliiget. Haigekassa teenistuses on 22 arsti. Haiglates ja sanatooriumides sai aasta jooksul ravi 339 liiget ja 117 perekonnaliiget, pealeselle on antud eriravi. Haigekassal on kolm ambulatooriumi: Narvas, Kiviõlis ja Kohtlas ja apteek Narvas. „V. M.“

— Tartu apteekidele töi pühade-nädal keskmise kaliibriga üllatuse — haigekassa tahab avada endale eriapteegi. Et Tartus apteek oleks vähe, seda ei ole just põhjust arvata. Kõige vähem muidugi arvavad seda apteekrid ise ja teevad imestunud näo: milleks veel uus apteek, arvult 11? Haigekassa mehed on aga teisel arvamisel — iga sent on kallid. Kui apteekrite koda haigekassa hinnaalanduste saajate hulgast maha kustutas, siis selle trahviks ja kulude kokkuhoiuks haigekassa asutab ise endale apteegi. Üks ta ole ikka nii, et kes ei taha leppida poole munaga, peab lõpuks leppima tühja koorega! „Postimees.“

Sotsiaalkindlustus.

— Vanade ja invaliidide kindlustamise seaduse asjus käisid Kreenholmi vabriku käitisevanemad A. Anijago, A. Strauss ja V. Mölder Tallinnas sotsiaalministri O. Kase jutul, paludes selle kindlustuse seaduse maksmapanekuga kiirustada. Minister vastanud, et praegu tehakse eeltööd, mis võtavad aega, nii et seaduse maksmapanekut võiks oodata tuleval aastal.

Kuidas toimida õnnetusjuhtumi korral põllumajandusliku töö juures — sellest kirjutab „Virumaa Teatajas“ nr. 51 pikemalt kindlustusnõukogu liige V. Luksepp.

Põllutöölise õnnetuskindlustuse määrused ja normid on nüüd kõik avaldatud „Riigi Teatajas“. Töölistel ja peremeestel tuleb nendega tutvuda.

Töölise kindlustusühing võis TTS § 458 kohaselt kasutada kindlustusnõukogu loal ja tema poolt kinnitatud tingimustel tarvitada osa oma kapitalidest, selle hulgas ka pensioonikapitali, varade omandamiseks ja ehitamiseks ning kindlustusühingu osanikele (ettevõtjaile) kindla vastutuse vastu laenu andmiseks eluhoonete, koolide, raviasutuste ja muude töölise tarviduseks määratud asutuste ehitamiseks.

Kindlustusühingu poolt olevate kinnisvarade koguväärtus ei tohtinud olla suurem kui üks viiendik ühingu kapitalidest. Riigivanema dekreediga 22. maist 1936. a. on TTS § 458 muudetud nii, et kinnisvarade koguväärtus ei või ületada üht kolmandikku ühingu kapitalidest, seega suurendatakse seda osa, mis ühing võib paigutada kinnisvara alla.

E. Töölise Kindlustusühing on Tallinnas Narva maanteel omandanud suurema maa-ala ühes paljude hoonetega. Sinna tahetakse püstitada ka suuremat hoonet, kuna osa seniseid hooned jääb ka edaspidi kasutamiseks.

Kindlustusnõukogu pensionikapital mahutatakse TTS § 455 kohaselt riiklike ja valitsuse poolt garanteeritud protsentpabereisse, Eesti maakrediit-asutuste pantkirjadesse, linnade krediitasutuste ja linnade laenule obligatsioonidesse.

Osa kapitali ehitustesse paigutamist võib luge- da otstarbekohaseks, samuti nagu on soovitatav, kui ka haigekassad muretsevad oma tagavarakapitalidega oma asutuste paigutamiseks enesele kinnisvarasid.

Et rahaasutustesse paigutatud summad oleksid kõige kindlamas kohas, seda ei saa tõendada: mitmed haigekassad on oma summadest, mis on paigutatud rahaasutustesse, jäänud ilma.

On päris õige, kui niisugused asutused, nagu seda on haigekassad ja kindlustusühisused, oma summad, mis talituskapitalist jäävad üle ja seisma, kasutavad ehitamiseks.

Kindlustusühingu päralt olevad ehitused peavad olema tule vastu kindlustatud vähimalt nende bilansiväärtuse summas, arvatud välja maa ja vundamenti väärtus. Samuti tuleb haigekassadel kindlustada oma ehitused.

Hiinas õnnetuste, haiguste vastu ja emade kindlustamise seaduse alla kuuluvad tööstuse ja mäekaevanduste töölised. Õnnetuste korral antakse ravi ja abiraha; haiguse ja sünnitamise korral maksetakse toetust 60 prots. tööpala suuruses, kuni 1 aasta.

Emad saavad toetust sünnitamise korral 8 nädalat (meil 2+4=6 nädalat).

Üldine ja sunduslik sotsiaalkindlustus pandi E k u a d o r i s maksma 2. det. 1935. a. seadusega. P e r u u valitsus esitas haiguste, invalidsuse, vanaduse vastu, emade, leskede ja vaestelaste kindlustamise seaduse parlamendile. Vanaduse pensioni maksetakse alates 60. eluaastast.

Töökaitse.

Kreenholmi tööliskond nõuab sotsiaalkindlustuse seadust. 1500 töölise koosseis. Pühapäeval peeti Narvas „Võitleja“ ruumides Kreenholmi tööliste koosolek. Kokku oli tulnud haruldaseks rohkesti — 1500 töölise ümber. Arutusaimeks oli käitisevanemate ettekanne palgavõitlusest ja sotsiaalkindlustuse küsimus. Palgavõitluse aktsiooni olid käitisevanemad läbi viinud tööliskonna seisukohti teadmata. Palgakõrgenduse kohta avaldati rahulolemist. Lisati aga, et üldse oleks tarvis võtta palgareedel revideerimisele.

Pikemalt kõneldi (vanade ja invaliidide — „T. ja T.“) sotsiaalkindlustuse üle, mis ei taha tööliste meelest sugugi nihkuda. Koosolek otsustas saata delegatsiooni sotsiaalministri juure, et ministrile otseselt teha teatavaks Kreenholmi tööliskonna seisukohad.

„Pvl.“

Töötaja lühendamise küsimus on praegu arutusel rahvusvahelisel töökongressil, mida peetakse praegu Genfis. Eesti tööliste kutseühingute esindajana võtab kongressist osa keskliidu sekretär L. Metslang, sotsiaalministeeriumi esindajaks on dir. J. Sonin.

Kongress arutab ka vanade ja invaliidide kindlustust.

Kaubandusliku kutseoskuse seaduse on välja töötanud ja nõuab selle maksmapanekut äriteeni-

jate kutseorganisatsioonide liit, mis koondab enda ümber väga vähesel arvul kaubanduse alal tegutsevaid töövõtjaid.

Kaubandusliku kutseoskuse küsimus on veel läbi kaalumata ja siin kutseoskuse seaduse maksmapanekuga ei tuleks rutata. Sääraseid seadused võivad osutada väga eluvõõraiks ja elu pidurdavaks.

Kaubanduse alal töötajale on kõigepealt tarvis töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seadusi. Neil puudub isegi veel töölepingu seadus.

Tööinspektiooni vastuvõtt Kuressaares. Alates k. a. juunikuust avab 2. jsk. tööinspektioon Kuressaares vastuvõtu. Kokkuleppel Ühishaigekassa juhatasegaga toimub vastuvõtt üks kuni kaks korda kuus Ühishaigekassa ruumides. Teataval määral on tööinspektiooni kättesaadavust laiematele ringkondadele põhjustanud ka hiljuti maksimahakanud põllutööliste kindlustusseadus.

„Meie Maa“, Kuressaares.

— **6-tunnilise tööpäeva Jaapani kudumisvabrikus** Kobes pani maksma Kanegafuchi firma, mis on üks suuremaid tekstiiliettevõtteid. Töötatakse kahe vahetusega: kella 6—12 ja 11—7.

— **40-tunniline töönädal** pandi maksma mitmes Austraalia riigis, nii Viktoorias ja Queenslandis.

Tervishoid.

— Tallinnas ületab surevus sündivuse. 1935. a. registreeriti Tallinnas 1390 sündi ja 2024 surmajuhtu. Koguduste järgi oli: Jaami koguduse esimeses pihtkonnas 44 sündi ja 102 surmut; Kjaarli koguduse esimeses pihtkonnas 57 sündi ja 136 surmajuhtu; Issanda-Muutmissi koguduses 13 sündi ja 31 surmajuhtu; Juudi koguduses 14 sündi ja 22 surmajuhtu.

Abielumiste arv suureneb tunduvalt: 1934. a. registreeriti 1642 ja 1935. a. 1846 abielu. Abielupaarid hoiduvad lapse sündimisest, peamiselt sotsiaalsetel ja hingelistel põhjustel.

— „Eesti Arst“ ja „Tervis“ kuuluvad nende kuukirjade hulka, mida haigekassad peaksid tellima oma asutustele. Mõlemad kuukirjad on sisurikkad. „Eesti Arst“ on määratud eriti arstidele, kuna „Tervis“ on toimetatud nii, et ta sisu peaks olema vastuvõetav ka laiemale hulkadele.

Sotsiaaltervishoiu instituut on Rootsas asutatud. Instituudil oleks 5 osakonda, üks neist tööstustervishoiu ja teine toitluse ja elutarvete kontrolli jaoks. Algatajaks oli riiklik tervishoiuamet.

Uus kutsehaigus trükistööstuses.

Teatavasti heliogravüüride menetlust tarvitatakse värviliste illustratsioonide paljundamiseks ja see leiab sagedast kasutamist pärast rohkete pildilehtede asutamist. See uus edusamm trükistööstuses on, kahjuks, toonud kaasa heliografeerijate, s. o.

heliogravüüride alal töötavate tööliste, ohtliku mürgitumise võimaluse. Ei ole niivõrd oluline see, et publiku enamus, kes lehitseb ajakirjade pildikülgi, ei ole selles teadlik, kui peab rakendama vahendeid, et kaitsta neid, kes võivad osutada selle uue kutsehaiguse ohvreiks ja neile anda tervenemise võimalusi.

Belgias, kus see uus haigus on avastatud esmalt, on alustatud uurimisele töölisi mitmes eas. Siinjuures on esitatud üks juhtum. Tööline, 38-a., töötab trükistööstuses juba 16 aastat, juhtides rotatiivmasinat heliogravüüri jaoks juba 10 aastat. Esimesed haigusnähud olid: pöörised, üldine nõrkus, järgnesid ninast verejooksud ja keha kattumine eriliste plekkidega. Teine juhtum: 18-a. tööline on haigestunud, olles töötanud heliogravüüri alal vaevalt aasta. Kannatused ja valud olid siin nii suured, et see noormees minestas mitu korda ja vigastus, kukkudes masinale.

Teiste haigete juures märgati järgnevaid haiguse sümptomeid: verejooks igemist, alatine kahvatus, sagedased nahaerutused. Need sümptoomid on küllaldased, et töölisel lasta võtta vastaval arstil vereproovi, hoolimata sellest, et enamik arste veel ei tunne seda uut kutsehaigust.

Milline on selle haiguse põhjus? Mürgitus bensoolist või täpsemini „xyloolist“, milles on sulatatud trükimusta. Mitmesugused xylooli liigid sisaldavad erinevais proportsioonides bensooli ega ole veel õnnestunud enam-vähem täpselt määritleda nende mitmesuguste oolluste segude suuremat või vähemat kahjulikkust.

Asjaolu, et arstkond ei tunne küllaldaselt veel seda kutsehaigust, on tingitud osalt sellest, et ülikoolis arstide ettevalmistamisel ei osutata küllaldaselt tähelepanu kutsehaiguste erilaadile.

Heliogravüüride alal töötavad trükiteöstuses küll veel vähesed töölised, siiski nende tervis õigustab nõuet, et neid ähvardav kutsehaigus ja selle ravitavus leiaks küllaldaselt ja vajalist uurimist. R.

— Tiisikus New Yorgis näitab tõusu, samuti surevus tiisikusse.

— **Toitlusnormid** olid arutusel Rahvasteliidu tervishoiukomitees, mille koosolek peeti hiljuti Genfis. Tahetakse kindlaks määrata toitlusnormid erikutsete ja vanaduse järgi, eriti kas rinnalastele. Normid on viimistele misel ekspertide komisjonis, kes tuleb kokku juunikuus.

Veel arutati elukorterite ehitusküsimust, käsitelles ehitusmaterjaale, kütet, õhupuhas tust, võitlust müra ja tolmuga jne.

Käsitleti ka võitlust süüfilise ja naha tuberkuloosi vastu.

Suurt tähelepanu pöördi surevusele sünnitajate keskel. Inglismaal on surevus sünnitajate keskel kasvanud. Küsimuse kohta kogutakse materjaale.

Järgmisel komitee koosolekul, mis peetakse käesoleval kuul, on peaküsimuseks toitlus, aga ka võitlus malaaria vastu.

Suguhaiuste hädaoht Pidulas. Kuressaare Ühishaigekassa juhatus otsustas juhtida tervishoidlike järelevalveasutuste tähelepanu asjaolule, et viimase aasta jooksul, millal Pidulas töötab mitu saeveskit, täh. asut. töölise-kassaliikmete ravikulu dest on löviosa läinud suguhaiuste arstimiseks. Suguhaiuste levimine ümbruskonnas näitab suurt tõusu. „V. M.“

Bakteritsiid. N. Vene prof. B. Sbarski on leiutanud keemilise preparaadi, mil on eriti suur antiseptiline ja desinfitseeriv omadus. Bakteritsiidi sulatiseega seinu ja põrandaid pütsides hävitatakse 30 minuti jooksul pisikud ja haiguseod. Bakteritsiidil ei ole lõhna ega värvi. Bakteritsiiti on tarvitatud ka operatsioonidel kui desinfitseerivat vahendit, samuti mõningate nahahaiguste, haavade, pleuuriidi jne. ravimisel. s

Töölisnoorsugu N. Venes muutub kasvult pikemaks. Moskva ringkonnas on 18-aastaste töölisnoorte kasv 11 aasta jooksul (1923—1934) pikenenud keskmiselt poistel 2,7 ja tüdrukul 1,6 sentimeetrit. Raskus on keskmiselt suurenenud poistel 2,3 ja tüdrukul 3,7 kg. Rinna ümbermõõt on suurenenud poistel 2,2 ja tüdrukul 4,1 sentimeetrit.

Tiisikushaigeid leiti väeteanistusse võtmisel Moskvast 1928. a. 3,8% ja 1933. a. 0,6%, Ukraina linnades 1928. a. 3,5% ja 1933. a. 0,7%, Baschiiri linnades 1928. a. 5% ja 1933. a. 0,9%.

Töölisnoorsoo senine paranemine on majandusliku ja sotsiaalse olukorra paranemise tulemus. Maal on noorsugu tugevam kui linnas.

175.000 haigevoodit oli N. Venes 1913. a., 1928. a. — 246.000, 1935. a. — 524.000, tänava tahetakse seda arvu tõsta 561.000 peale. 1913. a. oli Vene küldes 49.000 haigevoodit, 1935. a. — 135.000.

Tööliste tervishoiu alal on suur tähtsus sanatooriumeile, kuurortidel ja puhkekodudel. 1933. a. oli sanatooriumides-kuurortides 72.100 voodit, 1935. a. 87.750 ja puhkekodudes 83.600.

Puhkekodudes ja sanatooriumides oli 1933. a. 1.440.000 töölise, teenijat ja kolhoosnikku, 1935. a. — umbes 2.200.000. Tänavu suurendatakse voodite arvu 7.750 võrra.

Mitmesugust.

Uus arvutusviis Saksamaal

„Neue Weltbühne“ kirjeldab üht Saksamaa uut rehendusraamatut, kus leidub järgmisi ülesandeid:

„Süütepomm kaalub vahel ainult 1½ naela. Kui palju pomme võib mahutada pommilennuk? Kui palju pomme lõhke, kui on teada, et 70% neist ei lõhke?“

„Eskadrill, mis koosneb 46 pommilennukist, võtab peale 500 pommi. Iga pomm kaalub 1.500 grammi. Kui suur on pommide kaal kokku? Kui palju tulikahjusid tekib, kui pommidest langeb ainult ¼ ja neist tekitab tulikahju ainult 20%?“

„Pommilennuk katatab tunnis 280 kilomeetrit, öösi 240 km. Arvuta aeg Breslau ja Praha, Müncheni ja Strassbourg'i, Kölni ja Metz'i vahel?“

Praha, Strassbourg ja Metz ei ole Saksamaa linnad.

Veel ülesanne:

„Viimasel rahvaloendusel arvestati juutide naised juudi usku elanikke. Peale nende on veel 300.000 mittepuhasverelist ja 750.000 segaverelist. Puhhasverelisi juute oli 1933. a. Saksa-

maal 500.000. Saksamaal on 66,2 milj. elanikke. Palju mitteaarialasi tuleb iga tuhande elaniku kohta?“

„1925. a. elas Berliinis 173.000 puhasverelist juuti. 1933. a. vähenes nende arv 160.000-ni. 1935. a. tuli Berliini juure 20.000 juuti, peamiselt teistest Saksamaa linnadest. Juut tunneb eneselt suures pealinnas iseäranis hea olevat. Mispärast?“

Niisugust ilmet kannavad tänapäeval, kus kultuur ja tsivilisatsioon on kõrgel astmel, ühe Euroopa suurriigi — Saksamaa — õpperamatud, millest peavad teadmisi ja maailma vaadet ammutama lapsed, veel riikloomata noored, keda tahetakse tapmisele ja vennavihkamisele ette valmistada.

Pensionärid tahavad oma koda. Pensionäriks olek ei anna aga koja asutamiseks mingit alust. Ka ei ole siin tegemist erikutsega või kutsete rühmaga.

— **Endine töölise esindaja töösturite esindajaks.** Maikuu oli Tallinna paemurdudes streik: töölised nõudsid palgakõrgendust. Streikijad pidasid läbirääkimisi ettevõtjate esindajatega, kelle keskel oli üheks siikemaks

Karl Must, kes alles hiljuti oli töölisühingute keskliidu esindajaks riigi majandusnõukogus ja kutseoskuse nõukogus, varem esindas töölisi isegi Genfis rahvusvahelistel töökonverentsidel, oli „heal ajal“ töölisühingute keskliidu liige ja sekretär, tegutses trükitöölise ühingus, esindas töölisi linnavolikogus jne. Elukutselt raamatuköitja, omandas K. Must veoautod ja paemurrud. Kui mõni aasta tagasi oli kutseühingute juhtiv tegelane, siis nüüd — esindab juba ettevõtjaid võitluses töölise palgakõrgendamise nõudmise vastu.

Kui praegune töölisühingute keskliidu juhatus kutsus K. Musta kui ettevõtja riigimajandusnõukogust ära, ei teinud ta seda alguses mitte. Tema kaitses hakkasid tegutsema ka need endised töölisliikumise tegelased, kes keskliidust kõrvale jäädes püüavad kasutada kõiki jõude ja abinõusid ilma valikuta, et kuidagi hoida alal oma töölisele kahjulikku mõjuvõimu. Kui kutseühingute rahvusvahelise liidu sekretär Schevenel käis tutvumas Eesti oludega, siis püüdis teda kinni ka need endised töölise tegelased, kes nüüd on direktorid ja ettevõtjad, ja andsid oma poolt seletusi Eesti töölisliikumise kohta. Missugused need seletused võisid olla, võib juba arvata.

Paemurrutöölise viimane palgavõitlus nurjus.

— Kuritegevuse langust sotsiaalolude paranemise tagajärjel näitavad N. Vene arvud. Kuritööd isiku elu, tervise ja väärtuse vastu on 1928.—1934. a. vähenenud viiekordselt, armukadeduse pärast tapmine 6 korda; süüdimõistmised auhaavamise ja laimamise pärast on vähenenud 40 korda, peksemise ja vägivalda pärast isiku vastu — 15 korda.

— Insenerid apteekrite kohtadele. Nagu „Pharmacias“ nr. 4 — 1936. a. toodud rohuteadlaste koja tegevuse ülevaatest loeme, on seal arutatud ka inseneride koja kavatsust, millega see koda tahtis kindlustada oma liikmeile ainuõiguse ligemale 400-le inimesugusele riigi- ja omavalitsuste koosseisudes ettenähtud ametikohtadele. Seda peetakse millegipärast teretulnud ürituseks riigi- ja omavalitsuste ametnike isikliku koosseisu kvaliteedi tõstmiseks, kuid see kava olevat riivanud ka rohuteadlaste kutseõigusi. Nüüd olevat see kava uuesti läbi vaadatud, kuid seal leiduvat siiski ametikohti, mida võiksid edukalt täita ka rohuteadlased.

On tõesti ametikohti, mida võivad täita ainult insenerid ja rohuteadlased, kui aga kodjad hakkavad omavahel jagama riigi- ja omavalitsuste ametikohti, siis pole see enam õige. Vastavates ametiasutustes teavad ka need, kellest ametisse määramine oleneb, kes on vabale kohale sobivam jõud, kas insener, rohuteadlane või mõni muu.

— Emadepäev. Ka Eestis peetakse iga aasta emadepäeva. Tänavu oli selleks 10. mai. Korraldati pidustusi ja loenguid, koolides aktusi, kirikuis vastavasivulisi jutlusi; seltskonda kutsuti kingitusi tegema suurema perekonnaga emadele. Emadepäeva läbiviimiseks moodustati Tartus Naiste Karskusliidu juures keskkomitee, millest osa võtma kutsuti peale Naiste Karskusliidu veel Eesti Naisliit,

Maanaiste Keskseits, naiskodukaitse, Eesti Haridusliit, ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus, Isamaaliit, Tartu üliõpilaskonna edustus, luteri usu konsistoorium ja apostliku õigeusu sinod, riikliku propaganda talitus. Töölise kultuurilised ja kutseorganisatsioonid osavõtukutset saanud ei ole.

Majanduse survest inimesele

kirjutab dr. Otto Lang:

Majandusliku liberalismi pooldajad lähtuvad järgmisest põhimõttest:

„Edukas ja oma ülesannet täita suutev majanduslik tegevus on ainult siis võimalik, kui tootmisvahendid kuuluvad eraomanikele, seega olles eraomanduse juhtimisel.“

Nagu näeme, on selle põhimõtte aluseks võetud kaks tegurit: tootmisvahendid ja eraomandus, lähtudes tänapäeva tehnikast.

100 aastat tagasi valitses veel käsitööndus. Tootmisvahendid olid lihtsad ja turule lasti niipalju kaupa kui see oli vajaline kitsa tarvitate ringi vajaduste rahuldamiseks. Sellega teeniti niipalju, kuipalju vajas tootleja enda ja oma perekonna ülalpidamiseks. Tootmisvahendid (tööriistad) kuulusid ainult ettevõtte omanikule. Seega oli majanduslik norm kooskõlas tehnika normiga.

Viimase sajandi lõpul tegi tehniline areng suuri edusamme. See areng lõppes suurtöönduse võiduga, mis omab kõik tehnilised täiendused. Mis nüüd sündis, seda võib märkida järgmiselt:

1. Et teha konkurentsivõimelisteks ja tehniliselt täiendada ettevõtteid, selleks oli vaja raha. Seda andis teatud ringkond inimesi. Seega läksid tootmisvahendid väikese ringkonna inimeste haldusesse. Seniseist töötegi ajast suurem osa pidi minema palgalistena samasse ettevõttesse, astudes uude tööstuslikku ajajärku ja muutudes tööstusest olenevaks palgaliseks.

2. Muutus tuli ka tööstuse sihist. Enam ei tulnud kõne alla toodetega väikese ringkonna tarvete rahuldamine, vaid ettevõtte nägi eesmärgina võimalikult suure kasu saamist. Ettevõtte töötab seega ainult profiidi alusel. Puudub see, siis jäetakse ettevõtte seisma. Ei ole puudust toormaterjaalist, masinaist ega ka inimestest, kes vajavad tooteid. Puudub see, mis tarviline kapitalistliku majanduse arengus: müügi võimalus. Ettevõtja ei saa lahti oma tööstussaadustest — kondenseeritud piimast, šokolaadist, uuridest, tekstiilsaadustest, turbiinidest. Selleks puudub jõud — kasu.

See asetab küsimuse laiemale alusele — kas ei muutu sellane olukord hädaohtlikuks kogu rahvale? Ühel pool on kasu hirmu, teisel pool ühiskond.

Selge on, et kriisist ei ole puudutatud sel määral ettevõtte kui palgalised. Ja kui tööstus on jäänud seisma, siis tähendab see maa õnnetust. Kapital tähendab suuri panku ja suuri ettevõtteid. Nendel on sõna ütelda.

Sellest nähtub, et häda ei seis tootmise ülekülluses, töökaate rohkuses ega sotsiaalkuludes. Pääs on ainult selles, kui me suudame

pidurdatud tootmisjõud võtta valitsemisele ja panna eraomanduse teenimise asemel üldsuse teenimisele, mille sihiks ei ole kasusaamine, vaid ühiskonna varustamine tarviliste toodetega.

Kuid sellane majandamine ei ole võimalik seni, kuni tootmisabinõud on eraomaduse teenistuses ja eraomanikud juhivad majandust.

Missugused jõud aga suudavad läbi suruda

uue majandusvormi? On vähe abi sellest, kui kõneldakse tööstuse rakendamisest rahva teenistusse või puistatakse loosungit: üldsuse kasu üksiku kasu asemel. Need jäävad ainult ohkeiks niikaua, kui valitsevad praegused majandamisvormid. Inimene kujuneb ju antud majandusvormide alusel ja sellest ei vabane ta mitte, kui ei looda teissugust vormi. Siis alles tekib teine arusaamine, huvi ja vaimne areng.

„TÖÖ JA TERVISE“

varematest aastakäikudest on veel saada:

Aasta	Liik	Hind
1925. a.	— brošeeritud	Hind 80 senti
1926. a.	— brošeeritud	1.—
1927. a.	— brošeeritud	1.25
1928. a.	— brošeeritud	1.—
1929. a.	— brošeeritud	1.—
1930. a.	— brošeeritud	1.—
1931. a.	— brošeeritud	1.25
1932. a.	— brošeeritud	1.—
1933. a.	— brošeeritud	1.25
1934. a.	— brošeeritud	1.—
	— köidetud	1.50
	— köidetud	1.50
	— köidetud	1.50
	— köidetud	1.50
	— köidetud	1.50

Haigekassadele saadetakse 1925.—1932. aastakäigud 50-sendilise hinnaalandusega.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Töölise haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

ühes seletustega ja temas viidatud seadustega. Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnitusnõukogu ja riigikohtu seletusi ning on tarviliseks käsiraamatuks igale töösturile ja töölisele, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 75 senti.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Tegev toimetaja L. Johanson. Vastutav toimetaja K. Lukk.

ILMUB KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:

Aastas	100 senti
6 kuu peale	55 „
Üksiknumber	10 „
Välismaale aastas	150 „

Kuulutuste hind:

1 lhk.	Kr. 20.—
1/2 „	10.—
1/4 „	6.—
1/8 „	3.—
Teksti ees 50 s. kallim.	

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lai tän. nr. 38, krt. 4. Telefon 448-35.

SISU: 1) Töövõtja mõiste juriidiliselt — *Ilmar Rebane*. 2) Lastekaitse ja abidokkeid — *L. Johanson*. 3) Töölisküsimusi — *J. Mihkelson*. 4) Sotsiaalkindlustuse päevaküsimusi — *L. Johanson*. 5) Balti Puuvillavabriku haigekassa revideerimine haigekassa revident-instruktori poolt — *E. Rosenberg*. 6) Sadamatöölise haiguskindlustusest — *A. Offenbach*. 7) Palestiina sotsiaaloludest. 8) Sotsiaalkindlustus N. Venes. 9) Tuleb käia määruste järgi — *P. P.* 10) Kindlustusnõukogu otsuseid. 11) Kindlustusametite otsuseid. 12) Haigekassade tegevusest. 13) Sotsiaalkindlustus. 14) Töökaitse. 15) Tervishoid. 16) Mitmesugust.

Tegev toimetaja *L. Johanson*, kaastimetaja *Aug. Gustavson*.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*.

Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*.

Ilmunud 15. juunil 1936. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pirk t. 2. 1936.